

Valstybinio audito ataskaita

LOŠIMŲ IR DIDŽIŲJŲ LOTERIJŲ ORGANIZAVIMO VALSTYBINĖ PRIEŽIŪRA

2015 m. gegužės 29 d. Nr. VA-P-60-4-9

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>10</u>
<u>1. Ar pakankamas lošimų ir loterijų organizavimo valstybinės priežiūros teisinis reguliavimas?</u>	<u>10</u>
1.1. Esamas lošimų ir loterijų teisinis reglamentavimas neatitinka realijų	10
1.2. Priemonė „Nebenoriu lošti“ neregamentuota, todėl jos taikymas nepakankamai veiksmingas	12
1.3. Žaidimo automatų atitiktis lošimų įrenginiams nuo 2014 m. liepos mėn. nevertinama	17
<u>2. Ar Priežiūros tarnybos vykdoma lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo kontrolė pakankama?</u>	<u>20</u>
2.1. Pagal Loterijų įstatymą skiriama parama kontroliuojama tik iš dalies	20
2.2. Priežiūros tarnyba nepakankamai kontroliuoja laimėjimų fondų reikalavimų vykdymą	23
2.2.1. Ne visi lošimo automatų laimėjimų fondai atitinka reikalavimus	23
2.2.2. Nevertinama didžiųjų loterijų laimėjimų fondų atitiktis loterijų taisyklėms	26
<u>3. Ar Priežiūros tarnyba tinkamai organizuoja tikrinimus ir tyrimus?</u>	<u>28</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>33</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Pagal Lietuvos Respublikos **azartinių lošimų įstatymą**¹:

Azartinis lošimas (arba **lošimas**) – toks žaidimas arba abipusės lažybos pagal nustatytą reglamentą, kurių dalyviai, siekdami piniginio laimėjimo, savo noru rizikuoja netekti įmokėtos sumos, o laimėjimą arba pralaimėjimą lemia atsitiktinumas, kokio nors įvykio arba sporto varžybų rezultatas.

Lošimo įrenginys – lošimo automatų, taip pat kitas elektroninis arba mechaninis prietaisas, sukurtas ir pagamintas lošimo tikslais, kurį naudojant atsitiktinai laimimi arba pralaimimi pinigai.

Lošimo automatų – elektroninis prietaisas, sukurtas ir pagamintas lošimo tikslais, kurį naudojant atsitiktinai laimimi arba pralaimimi pinigai.

A kategorijos lošimo automatų – neriboto laimėjimo automatų, kuriame vienkartinis didžiausias laimėjimas nėra ribojamas.

B kategorijos automatų – riboto laimėjimo automatų, kuriame didžiausia statoma suma – 0,5 euro, vieno lošimo laimėjimas negali būti daugiau kaip 200 kartų didesnis už statomą sumą, o vieno lošimo trukmė ne trumpesnė kaip 3 sekundės.

Lažybos – abipusės lažybos dėl įvykio baigties, pagrįstos spėjimu, kai laimėjimo dydis priklauso nuo lošėjo įmokėtos sumos ir lažybų tarpininko iš anksto nustatyto lažybų santykio koeficiento.

Lošimo namai (kazino) – vieta, kurioje pagal patvirtintus lošimo reglamentus organizuojami stalo lošimai (ruletė, kortų, kauliukų lošimai), lošimai A kategorijos automatų.

Pagal Lietuvos Respublikos **loterijų įstatymą**²:

Loterija – žaidimas pagal nustatytas taisykles, kai žaidėjai pagal nusipirktus bilietus lošia piniginius arba daiktinius laimėjimus.

Didžioji loterija – loterija, kurios organizatorius turi licenciją, suteikiančią teisę platinti loterijos bilietus visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, ir kurios numatomų išplatinti bilietų nominali vertė neribojama.

Nominali loterijos bilietų vertė – visų loterijos bilietų bendra pardavimo kaina.

Santrumpos:

ATP – administracinis teisės pažeidimas.

ATPK – Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas.

Priežiūros tarnyba – Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Iki 2012 m. kovo 1 d. – Valstybinė lošimų priežiūros komisija.

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

---

¹ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 2 str.

² Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 2 str.

SANTRAUKA

Azartiniai lošimai – tai pramoga ir viena iš poilsio formų. Tačiau tai specifinė tiek savo pobūdžiu, tiek galimu poveikiu visuomenei veikla³. Nepaisant to, kad ši veikla duoda pajamų valstybės biudžetui, ji turi ir kitą, žalingą pusę. Todėl ši veikla turi būti aiškiai reglamentuota, nustatyta loterijų ir azartinių lošimų veiklos reguliavimo politika, siekiama apsaugoti visuomenę nuo galimų neigiamų lošimų padarinių. Koordinuoti ir kontroliuoti loterijų ir lošimų veiklos valstybinės priežiūros politikos įgyvendinimą pavesta Finansų ministerijai⁴.

Siekiant užtikrinti tinkamą lošimų ir didžiųjų loterijų valstybinę priežiūrą, įsteigta Priežiūros tarnyba, kuriai pavesta dalyvauti įgyvendinant valstybės politiką lošimų srityje, prižiūrėti lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimą taip, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų ir didžiųjų loterijų veiklos vykdymas ir lošėjų bei žaidėjų interesų apsauga⁵.

Pastebėta, kad azartinių lošimų organizavimo vietų skaičius nuo 2011 metų išaugo 11 proc., dėl to didėja lošimų pasiūla ir prieinamumas. Tuo pačiu laikotarpiu asmenų, turinčių problemų dėl azartinių lošimų ir dėl to Priežiūros tarnybai pateikusių prašymus, skaičius išaugo beveik du kartus. Daug diskusijų sukelia esamo teisinio reglamentavimo nepakankamumas. Taip pat atkreipiamas dėmesys į nepilnamečius asmenis, kuriems nepakankamai užkertamas kelias lošti. Keliamos lošimų veiklos reguliavimo ir priežiūros problemos paskatino Valstybės kontrolę atlikti lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinės priežiūros veiklos auditą.

Audito tikslas – įvertinti, ar rezultatyvi Lietuvoje azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinė priežiūra.

Audito metu vertinome:

- ar pakankamas teisinis reguliavimas lošimų ir loterijų organizavimo valstybinei priežiūrai;
- ar veiksminga Priežiūros tarnybos vykdoma priemonė „Nebenoriu lošti“;
- ar vertinama žaidimų automatų atitiktis lošimų įrenginiams;
- ar pakankama loterijų organizatorių skiriamos paramos pagal Loterijų įstatymą kontrolė;
- ar laimėjimų fondai atitinka jiems nustatytus reikalavimus;
- ar tinkamai organizuojami tikrinimai ir tyrimai.

Auditą atlikome Finansų ministerijoje ir Lošimų priežiūros tarnyboje prie Finansų ministerijos. Audituojamas laikotarpis – 2011–2013 m. Vertinant paramos pagal Loterijų įstatymą teikimą bei lošimų ir loterijų laimėjimų fondų reikalavimų vykdymą buvo naudojami duomenys nuo 2004 metų. Vertinant tikrinimus ir tyrimus buvo naudojami ir 2014 metų I pusmečio duomenys.

Nustatėme, kad esamas azartinių lošimų ir loterijų reglamentavimas neatitinka realijų: nenustatyti valstybės lošimų reguliavimo politikos principai, nereglamentuotos naujos lošimų rūšys, savanoriško apsiribojimo nelošti prevencinė veikla ir kt. Seimui 2011 ir 2012 m. pateikti Azartinių lošimų ir Loterijų įstatymų pakeitimų įstatymų projektai iki šiol nepriimti. Tačiau net ir

---

³ Aiškinamasis raštas „Dėl Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo projekto Nr. IXP-154“, 2000-12-06. Projekto autorius – Finansų ministerija.

⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-09-08 nutarimu Nr. 1088 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 -10-13 nutarimo Nr. 1453 redakcija), 8.2.3 p.

⁵ Lošimų priežiūros tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2012-02-21 įsakymu Nr. 1K-062, 8 p.

priėmus šiuos įstatymus nebus išspręstos aktualios problemos: savanoriško apsiribojimo nelošti institutas bus nepakankamai įgyvendinamas, nebus aišku, kaip užtikrinti laimėjimų fondams keliamų reikalavimų vykdymą, lošimai taps labiau prieinami ir kt.

Priežiūros tarnybos atliekami veiksmai neužtikrina tinkamos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros: pagal Loterijų įstatymą parama teikiama mažesnė, lošimų automatų ir didžiųjų loterijų laimėjimų fondai ne visada atitinka jiems nustatytus reikalavimus.

Aktualaus teisinio reglamentavimo nebuvimas ir Priežiūros tarnybos veiklos trūkumai turi neigiamos įtakos vykdomai lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūrai.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame išvadas ir rekomendacijas, kurias tinkamai įgyvendinus lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinė priežiūra taptų veiksmingesnė, būtų užtikrinamas skaidresnis lošimų ir didžiųjų loterijų veiklos vykdymas bei didinama lošėjų ir žaidėjų interesų apsauga.

IŠVADOS

1. Esamas azartinių lošimų ir loterijų teisinis reguliavimas nepakankamas, kad būtų vykdoma veiksminga lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinė priežiūra (1.1 poskyris).
2. Priežiūros tarnybos vykdoma priemonė „Nebenoriu lošti“ nepakankamai veiksminga, nes draudimas lošti ir lošimų organizatorių atsakomybė už lošėjų, pateikusių prašymą dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, įleidimą į lošimo vietas nereglementuota, o Priežiūros tarnyba už priemonės nevykdymą negali taikyti azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms jokių poveikio priemonių (1.2 poskyris).
3. Nuo 2014 m. liepos 1 d., reorganizavus Valstybinę metrologijos tarnybą išdalijimo būdu, neliko institucijos, kuri tikrintų žaidimo automatų atitiktį nustatytiems specialiesiems techniniams reikalavimams, išduotų žaidimo automatų pasus ir specialius ženklus. Taigi yra rizika, kad šiuo metu gali būti eksploatuojami žaidimo automatai, neatitinkantys specialiųjų techninių reikalavimų, neturintys automato pasų ir specialiųjų ženklų bei imituojantys lošimo įrenginius ar azartinius lošimus. Žaidimo automatų priežiūra yra būtina, nes jais gali žaisti ir nepilnamečiai (1.3 poskyris).
4. Priežiūros tarnybos vykdoma loterijų organizatorių kontrolė neužtikrina, kad loterijų organizatoriai, teikdami paramą pagal Loterijų įstatymą, nepažeistų teisės aktų nuostatų. Nustatėme, kad per 2008–2014 m. loterijų organizatoriai 21 kartą paramai skyrė mažesnę sumą nei nustatyta Loterijų įstatyme (2.1 poskyris).
5. Priežiūros tarnyba nepakankamai kontroliuoja, ar laimėjimų fondai atitinka nustatytus reikalavimus. Nustatėme, kad 30 proc. iš 37 audito metu vertintų lošimų automatų neatitiko teisės aktuose laimėjimų fondams nustatytų reikalavimų; 46 proc. iš 52 audito metu vertintų didžiųjų loterijų laimėjimų fondų neatitiko loterijų taisyklėse nustatytų dydžių. Todėl ne visada užtikrinama lošėjų ir žaidėjų interesų apsauga, skiriant lošimo automatų ir didžiųjų loterijų laimėjimų fondus (2.2 poskyris).
6. Priežiūros tarnyba nepakankamai kontroliuoja lošimo automatų skaitiklių rodmenų ir laimėjimų fondo ataskaitose pateikiamų duomenų teisingumą. Nustatėme, kad iš ataskaitų apie 37 audito metu vertintus lošimo automatus 20 atvejų lošimo automato rodmenys buvo netikslūs, o tai turi įtakos vertinant reikalavimų laimėjimų fondams laikymąsi (2.2 poskyris).

7. Priežiūros tarnybos vykdomas lošimų ir loterijų organizatorių tikrinimų organizavimas turi trūkumų: ne visų lošimų ar loterijų organizatorių rizikingumas vertinamas, atliekant planinius tikrinimus neatsižvelgiama į neplaninių tikrinimų metu nustatytus pažeidimus ir jų padarymo pobūdį, ne visais atvejais nustačius pažeidimus taikomos teisės aktuose nustatytos poveikio priemonės. Tai turi neigiamos įtakos Priežiūros tarnybos vykdomos lošimų ir loterijų organizatorių kontrolės rezultatyvumui (3 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Atsižvelgiant į tai, kad nepaskirta institucija, kuri tikrintų žaidimo automatų atitiktį specialiesiems techniniams reikalavimams, išduotų žaidimo automatų pasus ir specialius ženklus, vertintų, ar žaidimo automatas savo išore arba funkcijomis neimituoja lošimo įrenginio, instaliuotomis programomis arba žaidimais neimituoja azartinių lošimų, tikrintų žaidimo automatų jų eksploatavimo metu, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatančius žaidimų automatais organizavimo tvarką ir paskirti instituciją, kuri vykdytų žaidimų žaidimo automatais priežiūrą (3 išvada).
2. Siekiant vykdyti lošimų kontrolę taip, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas ir lošėjų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga, kad būtų užtikrinama efektyvesnė lošimų organizatorių įplaukų ir išmokų kontrolė, mažinama administracinė našta tiek lošimų organizatoriams, tiek Priežiūros tarnybai, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatant reikalavimą sujungti lošimo automatų į tiesioginio ryšio kontrolės sistemą (5, 6 išvados).

Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

3. Siekiant didinti Priežiūros tarnybos vykdomos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros rezultatyvumą, nustatyti:
  - 3.1. labdaros arba paramos skyrimo pagal Loterijų įstatymą kontrolės priemonės, užtikrinančias, kad loterijų organizatorių labdara arba parama būtų nustatyto dydžio ir skiriama laiku (4 išvada);
  - 3.2. didžiųjų loterijų laimėjimų fondų kontrolės priemonės, užtikrinančias, kad loterijų organizatoriai sudarytų loterijų taisyklėse nustatyto dydžio laimėjimų fondus (5 išvada);
  - 3.3. visų prižiūrimų ūkio subjektų rizikos vertinimą, planuojant tikrinimus atsižvelgti į neplaninių tikrinimų metu nustatytų pažeidimų pobūdį (7 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti šios ataskaitos 2 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Siekiant reglamentuoti lošimų organizavimą ir užtikrinti jų valstybinį reguliavimą Lietuvoje, 1992 metais Vyriausybė priėmė sprendimą prie Finansų ministerijos steigti Lošimų komisiją, kurios uždaviniai buvo šie⁶:

- įgyvendinti valstybės išimtinę teisę kontroliuoti lošimų organizavimą (vietą, laiką, lošimų rūšis);
- rengti pasiūlymus Vyriausybei dėl lošimų ribojimo ir reglamentavimo.

1998 m. buvo sudaryta komisija Loterijų įstatymo ir Azartinių lošimų įstatymo projektams parengti⁷. 2001 m. buvo priimtas Azartinių lošimų įstatymas⁸, o 2003 m. – Loterijų įstatymas⁹. Azartinių lošimų ir loterijų veiklą šiuo metu taip pat reglamentuoja 2001 m. patvirtintos Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės¹⁰, 2003 m. patvirtintos Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės¹¹, kiti teisės aktai.

Vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, Lietuvoje leidžiama vykdyti šių rūšių lošimus¹²:

- lošimus A ir B kategorijos lošimo automatais;
- stalo lošimus (ruletė, kortų arba kauliukų lošimas);
- lažybas, totalizatorių, bingą.

Lietuvoje organizuojamos loterijos skirstomos¹³:

- pagal žaidimo pobūdį (skaitmeninės, momentinės, klasikinės ir sportinės);
- pagal bilietų platinimo, duomenų apdorojimo ir laimėjimų išmokėjimo technologiją (tiesioginio ryšio, netiesioginio ryšio, telefoninio ryšio, internetinio ryšio).

Lošimus ir loterijas organizuojančių subjektų veiklos priežiūrai 2001 m. buvo įsteigta Vyriausybei atskaitinga biudžetinė įstaiga Valstybinė lošimų priežiūros komisija¹⁴. Šiai institucijai buvo pavesta dalyvauti įgyvendinant valstybės politiką azartinių lošimų srityje, vykdyti lošimų kontrolę bei prižiūrėti ir kontroliuoti loterijų organizavimą.

Nuo 2012 m. kovo 1 d. Valstybinė lošimų priežiūros komisija tapo Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos. 2011 m. parengti ir Seime registruoti Azartinių lošimų įstatymo ir Loterijų įstatymo pakeitimų įstatymų projektai, tačiau iki šiol abiejų įstatymų pakeitimai nepriimti. Todėl galiojantis lošimų ir loterijų reglamentavimas nebeatitinka per šį laikotarpį įvykusių rinkos pokyčių ir technologinės pažangos, pavyzdžiui, paslaugų teikimas interneto erdvėje.

Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros veikloje dalyvauja ne tik Priežiūros tarnyba, bet ir kitos institucijos. Tačiau svarbiausias ir reikšmingiausias vaidmuo, vykdamas lošimų

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-06-23 nutarimas Nr. 481 „Dėl Lošimų komisijos nuostatų patvirtinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-01-19 nutarimas Nr. 55 „Dėl komisijos Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo ir Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo projektams rengti sudarymo“.

⁸ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325.

⁹ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661.

¹⁰ Patvirtintos 2001-06-19 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 740 (2012-02-07 nutarimo Nr. 143 redakcija).

¹¹ Patvirtintos 2003-12-09 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1550 (2012-02-07 nutarimo Nr. 145 redakcija).

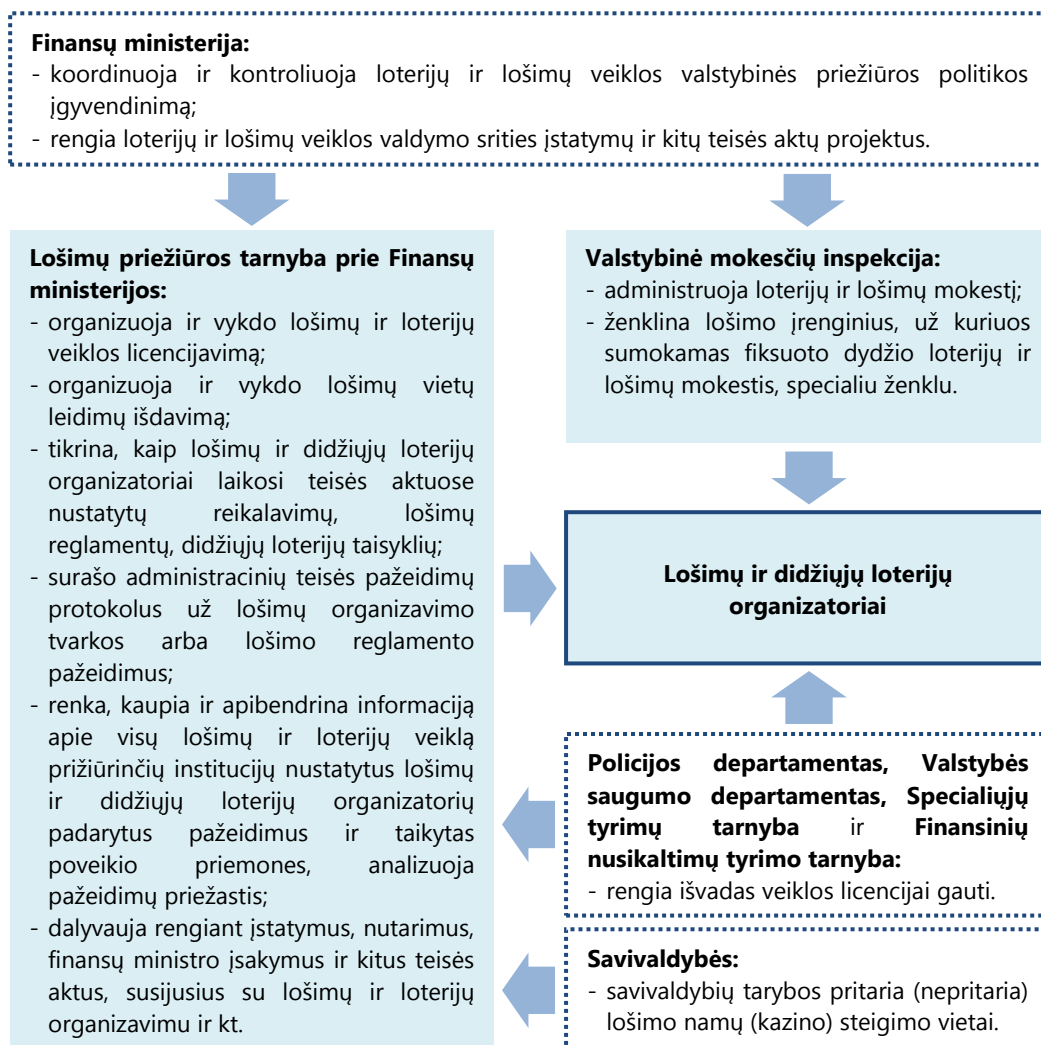
¹² Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 3 str.

¹³ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 3 str. 2 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimas Nr. 739 „Dėl valstybinės lošimų priežiūros komisijos įsteigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“.

ir didžiųjų loterijų organizavimo kontrolę ir valstybinę priežiūrą, tenka būtent Priežiūros tarnybai (žr. 1 pav.)

1 pav. Lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros veikloje dalyvaujančios institucijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Azartinių lošimų ir Loterijų įstatymus, kitus teisės aktus

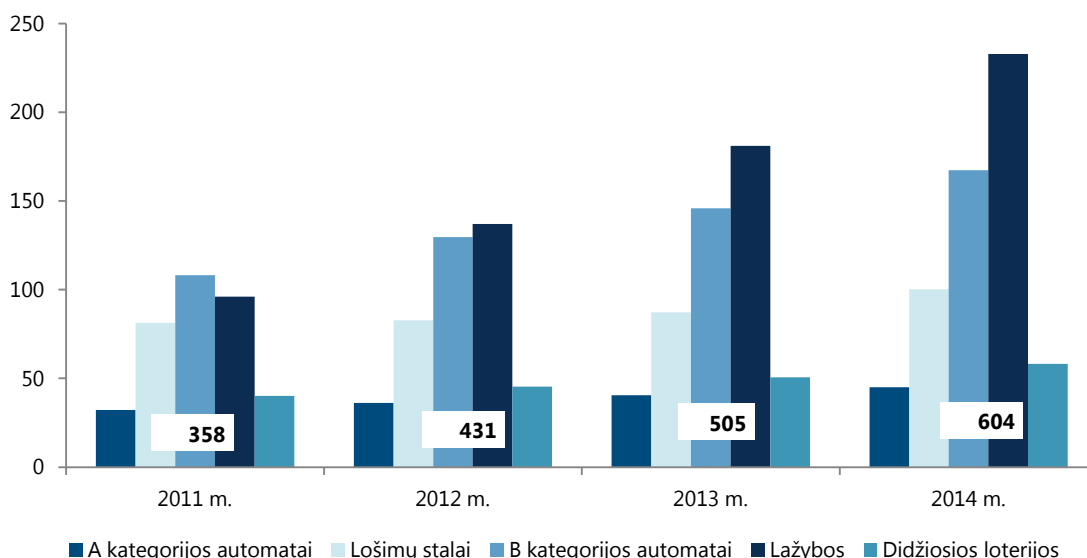
Azartinius lošimus turi teisę organizuoti akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, veikiančios Akcinių bendrovių įstatymo¹⁵ nustatyta tvarka. Organizuoti didžiąsias loterijas turi teisę platesnis juridinių asmenų ratas: Lietuvos Respublikos įmonės ir užsienio įmonės, įregistravusios filialą Lietuvoje.

Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo veikla yra licencijuojama, viena bendrovė gali turėti licencijas kelioms lošimų rūšims. Licencijas išduoda Priežiūros tarnyba.

Priežiūros tarnyba turi 21 prižiūrimą ūkio subjektą. Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizatorių sąrašas pateiktas 3 priede. 2014 m. pabaigoje lošimus organizavo 14 bendrovių, loterijas – 3 bendrovės. 4 bendrovės veiklos 2014 m. nevykdė.

¹⁵ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2000-07-13 Nr. VIII-1835 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

2 pav. Lošimų organizatorių įplaukos (žetonų, bilietų, kortelių pardavimas) ir didžiųjų loterijų organizatorių bilietų apyvarta (mln. eurų)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos duomenis

Kaip matyti iš 2 pav., 2011–2014 m. azartinių lošimų ir loterijų organizatorių įplaukos augo. 2014 metais lošimų organizatorių įplaukų augimas siekė 17 proc., loterijų organizatorių – 15 proc. 2014 metais šių verslo šakų atstovai į biudžetą sumokėjo 32 mln. eurų, iš kurių – 13 mln. eurų sudarė lošimų ir loterijų mokestis, o 14 mln. eurų – kiti mokesčiai (pelno, gyventojų pajamų ir kt.). Dar 5 mln. eurų pagal Loterijų įstatymą skirta labdarai ir paramai. Detalesni lošimų ir loterijų organizatorių duomenys pateikti 4 priede.

Atsižvelgdami į išskirtinai didelį Priežiūros tarnybos vaidmenį vykdant lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinę priežiūrą, vertinome Priežiūros tarnybos veiklą šioje srityje, atkreipdami dėmesį į esamą teisinį lošimų ir loterijų reglamentavimą, Priežiūros tarnybos vykdomą prevencinę veiklą bei jos veiksmus užtikrinant tinkamą lošimų ir loterijų organizatorių veiklą.

Auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais¹⁶ ir Tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais¹⁷. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos 1 priede.

¹⁶ Patvirtinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 įsakymo Nr. V-171 redakcija).

¹⁷ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“.

AUDITO REZULTATAI

1. AR PAKANKAMAS LOŠIMŲ IR LOTERIJŲ ORGANIZAVIMO VALSTYBINĖS PRIEŽIŪROS TEISINIS REGULIAVIMAS?

1.1. Esamas lošimų ir loterijų teisinis reglamentavimas neatitinka realių

Azartiniai lošimai yra specifinių santykių rūšis, šių santykių veiksmingas teisinis reguliavimas yra viena pagrindinių priemonių siekiant apsaugoti visuomenės ir valstybės interesus¹⁸.

Nustatėme, kad esminių **Azartinių lošimų įstatymo** pakeitimų nebuvo jau penkiolika metų, t. y. nuo to laiko, kai 2001 metais buvo priimtas įstatymas. Vykstant technologinei pažangai ir išsiplėtus lošimų organizavimo galimybėms ir būdams, galiojančioje Azartinių lošimų įstatymo redakcijoje vis dar neregamentuoti tokie aktualūs klausimai kaip:

- lošimų valstybinio reguliavimo politikos principai (pvz., ar turi būti numatyta lošimo organizatorių socialinė atsakomybė, lošimų neigiamų padarinių prevencija ir kontrolė, vykdoma lošimų kontrolė ir stebėseną, ribojama lošimų reklama, ir pan.);
- naujos lošimų rūšys (pvz., lošimai lažybų įrenginiais, virtualūs lošimai) ir jų organizavimo reikalavimai;
- neteisėtų lošimų ribojimo priemonės (pvz., interneto svetainių prieinamumo ribojimas; galimi veiksmai, jei lošimus internete vykdo ne Lietuvoje registruotos bendrovės);
- savanoriškas apsiribojimas nelošti, prevencinė veikla ir kt.

Valstybės kontrolė, 2008 m. atlikusi Valstybinės lošimų priežiūros komisijos veiklos auditą, rekomendavo keisti teisės aktus: nustatyti valstybinio reguliavimo tikslus, principus ir kryptis, numatyti priemones, užtikrinančias nuoseklų lošimų ir loterijų verslo valstybinį reguliavimą – optimalią verslo priežiūrą ir kontrolę, skaidrų sprendimų priėmimą, veiksmingą probleminių lošėjų formavimosi ir pažeidimų lošimų sektoriuje prevenciją.

Azartinių lošimų reglamentavimą buvo mėginama keisti 2009 metais. Seimo narių grupė pateikė Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą¹⁹, kuriuo buvo siekiama aiškiai ir tiksliai įtvirtinti teisinius lošimų kontrolės pagrindus Lietuvoje, detaliau reglamentuoti lošimų veiklą ir jos ypatumus. Šiame projekte buvo akcentuojama, kad būtina teisės aktais reguliuoti plačiai išplitusį azartinių lošimų organizavimą ir vykdymą interneto erdvėje. Be to, siekta spręsti dėl lošimų atsiradusių neigiamų padarinių mažinimo problemą, įteisinant azartinių lošimų veiklos stebėseną ir lošimų kontrolės programas, padėsiančias efektyviai reaguoti į galimus neigiamus lošimų padarinius. Projektas Seime nebuvo svarstomas.

2011 m. Seimo Biudžeto ir finansų komiteto sudaryta darbo grupė parengė Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą²⁰. Šiuo projektu buvo siekiama panašių tikslų, kaip ir

¹⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013-09-11 nutartis AS556-827/2013.

¹⁹ Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), 2009-07-27 Nr. XIP-961.

²⁰ Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), 2011-08-23 Nr. XIP-3447.

teikiant įstatymo pakeitimo projektą 2009 metais. Šio įstatymo teisinio reglamentavimo tikslams iš esmės pritarė ir Vyriausybė²¹. Tačiau šiame projekte nebuvo numatytos prevencinės priemonės dėl sutartų sporto varžybų, operatyvūs lošimų organizavimo vietų patikrinimai, nelegalių lošimų draudimo priemonės ir kt. Projektas Seime nebuvo svarstomas.

Seimo valdybos sudaryta darbo grupė 2012 m. parengė trečią Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą²². Projekto tikslas – atnaujinti lošimų reglamentavimo teisinę bazę Lietuvoje: nustatyti proporcingas reguliavimo priemonės, negriežtinant reguliavimo, įteisinti nuotolinius lošimus, komercinį pokerį, apriboti lošimo organizavimo vietų skaičių atsižvelgiant į gyventojų skaičių tam tikroje teritorijoje. Šis projektas pradėtas svarstyti Seime 2014 m. rudens sesijoje. Svarstymas nukeltas į Seimo 2015 m. pavasario sesiją. Pažymėtina, kad dėl šio projekto nuostatų Europos Komisija 2014 m. sausio 6 d. pateikė nuomonę, teigdama, kad jos prieštarauja ES teisės aktams: prievolė pradėti eksploatuoti tik naujus lošimo įrenginius, apribojimai steigimo ir veiklos vietai, įrenginių sertifikavimo reikalavimai ir kt.

Priėmus šį projektą nebūtų išspręsti klausimai, susiję su savanorišku apsidraudimu nuo galimybės lošti, nebūtų numatytos sutartų sporto varžybų prevencinės priemonės ir lošimų organizavimo vietos operatyvūs patikrinimai, internetinių lošimų reglamentavimas prieštarautų ES teisės aktams. Tam pritarė ir Finansų ministerija, 2015 m. vasario 10 d. pateikdama siūlymą Seimo Biudžeto ir finansų komitetui tobulinti Seime svarstomą Azartinių lošimų įstatymo projektą.

Vyriausybės nuomone²³, svarstomas Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas yra tobulintinas: reikėtų numatyti privalomą lošėjų tapatybės nustatymą, aiškiai nustatyti, kokio amžiaus asmenys ir kokiuose lošimuose gali dalyvauti, būtina išlaikyti griežtą ir aiškų azartinių lošimų reklamos reglamentavimą, reikėtų numatyti visišką draudimą skatinti dalyvauti lošimuose, aiškiai nurodyti instituciją, atsakingą už valstybės politikos įgyvendinimą lošimų srityje, numatyti savanoriško apsisprendimo nelošti priemonę ir pan. Svarstomu Seime Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektu siūloma liberalizuoti lošimų veiklos reglamentavimą, šią veiklą padarant patrauklesnę, lengviau prieinamą platesniam visuomenės ratui. Taip gali būti susilpninta lošėjų, ypač nepilnamečių ir problemų dėl lošimo turinčių asmenų, apsauga.

Loterijų įstatymo esminių pakeitimų taip pat nebuvo nuo įstatymo priėmimo datos – 2003 metų. Galiojančioje Loterijų įstatymo redakcijoje nereglamentuoti tokie aktualūs klausimai kaip:

- reikalavimai loterijų įrenginiams;
- reikalavimai kompiuterinėms loterijų duomenų bazėms ir kt.

2011 m. Finansų ministerija parengė ir užregistravo Loterijų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą²⁴. Šiuo projektu siekiama aiškiai ir tiksliai įtvirtinti teisinius loterijų kontrolės pagrindus, aiškiau apibrėžti loterijų veiklos vykdymo sąlygas ir tvarką, detaliau reglamentuoti loterijų veiklą ir jos ypatumus; atsižvelgiant į sparčią technologijų plėtrą detaliau reglamentuoti loterijas, organizuojamas naudojant ryšio priemones bei tiksliau apibrėžti loterijų veiklą kontroliuojančių institucijų kompetenciją. Projektas Seime nebuvo svarstomas.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-02-29 nutarimas Nr. 227.

²² Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), 2012-05-09 Nr. XIP-4393.

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-11-14 nutarimas Nr. 1385.

²⁴ Loterijų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija), 2011-04-28 Nr. XIP-3164.

Nors, kaip minėta, yra parengti Azartinių lošimų ir Loterijų įstatymų naujos redakcijos projektai, Seime yra užregistruoti ir šiuo metu galiojančių įstatymų pakeitimų ar papildymų projektai:

- Azartinių lošimų įstatymo papildymo projektas²⁵, kuriuo siekiama reglamentuoti fizinio asmens teisę dėl apsisprendimo nelošti. Pažymėtina, kad Azartinių lošimų įstatymo, kuris išdėstytas nauja redakcija, projekte savanoriško apsiribojimo nelošti teisė taikoma tik virtualiems lošimams.
- Loterijų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas²⁶, kuriuo siūloma apriboti žaidėjų amžių, t. y. dalyvaujantis loterijoje asmuo turi būti sulaukęs 16 metų ir vyresnis.

Aktualaus teisinio reglamentavimo nebuvimas turi įtakos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinei priežiūrai. Tam pritaria ir Finansų ministerija. Be to, nesant pakankamo teisinio reglamentavimo apsunkinama Priežiūros tarnybos vykdoma lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo kontrolė ir sudaromos sąlygos teisiniams ginčams kilti.

Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, būtina keisti azartinių lošimų ir loterijų reglamentavimą, numatant lošimų valstybinio reguliavimo politikos principus, priemones, užtikrinančias tinkamą lošimų ir loterijų organizavimo kontrolę ir stebėseną, savanorišką apsiribojimą nelošti, prevencinę veiklą ir kitus aktualius klausimus.

1.2. Priemonė „Nebenoriu lošti“ neregamentuota, todėl jos taikymas nepakankamai veiksmingas

Vyriausybės 2012–2016 m. veiklos programoje²⁷ numatyta apsaugoti visuomenę, ypač nepilnamečius ir asmenis, turinčius problemų dėl lošimo, nuo galimų neigiamų lošimo padarinių, apsaugoti visuomenės kultūrinės ir etinės vertybes nuo neigiamo azartinių lošimų poveikio.

Šiuo metu galiojantys teisės aktai nenumato galimybės priverstinai ar asmens sutikimu apriboti galimybę lankytis azartinių lošimų organizavimo vietose ir lošti. Audito metu vertinome, ar asmenys, savanoriškai apsisprendę nelošti, yra įleidžiami į lošimų organizavimo vietas.

2014 m. lošimų organizavimo vietose išleista lošimams²⁸ 79 mln. eurų:

- daugiausia išleista lošimams lošimo automatais – 39 mln. eurų, iš jų B kategorijos lošimo automatais – 28 mln. eurų;
- prie lošimų stalų išleista lošimams suma siekė 20 mln. eurų;
- lažindamiesi gyventojai išleido 20 mln. eurų.

Lošimų organizavimo vietose lošimams išleidžiama pinigų suma pastaraisiais metais didėja (žr. 3 pav.).

²⁵ Azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 straipsnio papildymo įstatymo projektas, 2014-06-06 Nr. XIIP-1901.

²⁶ Loterijų įstatymo Nr. IX-1661 2 straipsnio 9 dalies pakeitimo įstatymo projektas, 2014-11-24 Nr. XIIP-2547.

²⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2012-12-13 nutarimu Nr. XII-51 patvirtinta Šešioliktosios Vyriausybės 2012-2016 m. programa, 73 p.

²⁸ Skirtumas tarp sumos, išleistos įsigyjant žetonų, bilietų, kortelių, ir laimėtos sumos.

3 pav. Lošimų organizavimo vietose lošimams išleistos pinigų sumos 2009–2014 m., mln. eurų

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos veiklos ataskaitų duomenis

Kadangi azartiniai lošimai tampa vis patrauklesne laisvalaikio praleidimo, socializacijos ar siekio praturtėti forma, tai skatina priklausomybės nuo azartinių lošimų riziką, kuri visuomenėje pripažįstama pačia opiausia azartinių lošimų sukeliama problema. Priežiūros tarnyba pastaruoju metu vis dažniau susiduria su neigiamais lošimų padariniais – problemine arba patologine priklausomybe. Apie šį neigiamą reiškinį vis dažniau kalbama ir rašoma viešojoje erdvėje, ieškoma atsakingų už jo plitimą subjektų, o kartu ir pasigendama efektyvių prevencinių ir gydymo priemonių²⁹.

Patologinis potraukis azartiniam lošimams – psichikos sutrikimas, kuriam būdingi pasikartojantys potraukio azartiniam lošimams epizodai, taip užvaldantys asmens gyvenimą, kad atsisakoma socialinių, darbinių, materialinių ir šeimyninių vertybių bei įsipareigojimų³⁰. Patologinis potraukis lošti priskiriamas įpročių ir potraukių sutrikimams, be to, lošimai ir lažybos, kaip tabako rūkymas ir alkoholio vartojimas, priskirtini prie problemų, susijusių su gyvenimo būdu³¹. Todėl ES institucijos siekia atkreipti valstybių narių dėmesį į egzistuojančią problemą bei poreikį priemonių, padedančių kovoti su žalingu azartinių lošimų poveikiu visuomenei.

Priežiūros tarnyba savo iniciatyva 2004 m. pradėjo vykdyti prevencinę apsiribojimo nuo azartinių lošimų priemonę „Nebenoriu lošti“. Priemonė vykdoma Susitarimo tarp Priežiūros tarnybos ir lošimo organizatorių dėl savanoriško apsisprendimo nelošti užtikrinimo (toliau – Susitarimas) pagrindu. Šiuo metu 10 (iš 21) lošimų organizatorių³² yra pasirašę tokį Susitarimą su Priežiūros tarnyba. Susitarimu siekiama užtikrinti, kad būtų mažinamas piktnaudžiavimas lošimais ir dėl jo atsiradusi žala žmonių sveikatai, socialinė ir ekonominė žala, skatinamas atsakingas lošimas, padėti įgyvendinti apsisprendimą nelošti asmenims, turintiems dėl to problemų, gerinti visuomenės informavimą apie piktnaudžiavimo lošimais daromą žalą žmonių gerovei.

²⁹ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 straipsnio papildymo įstatymo projekto XIIP-1901 2014-06-06 aiškinamasis raštas.

³⁰ The Icd-10 Classification of Mental and Behavioural Disorders: Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines, Medicina, 1997

³¹ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 straipsnio papildymo įstatymo projekto XIIP-1901 2014-06-06 aiškinamasis raštas.

³² 2015-03-03 Priežiūros tarnybos duomenimis, prie Susitarimo prisijungę šie lošimų organizatoriai: UAB „Olympic Casino Group Baltija“, UAB „Nesė“, UAB „VSGA“, UAB „Savas kazino“, UAB „Baltic Bet“, UAB „Orakulas“, UAB „Top Sport“, UAB „Lošimų strateginė grupė“, UAB „Limonas“, UAB „Novogaming Vilnius“.

Asmenims, turintiems problemų dėl azartinių lošimų, suteikiama galimybė pateikti Priežiūros tarnybai prašymą dėl savanoriško apsisprendimo nelošti. Šie prašymai persiunčiami lošimų organizatoriams, dalyvaujantiems šioje priemonėje.

2004–2014 m. Priežiūros tarnybai pateikti 3 546 prašymai dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, iš jų:

- 2 699 galiojantys (604 pateikti pakartotinai);
- 847 nebegaliojantys (438 anuluoti, 409 pasibaigęs galiojimo terminas).

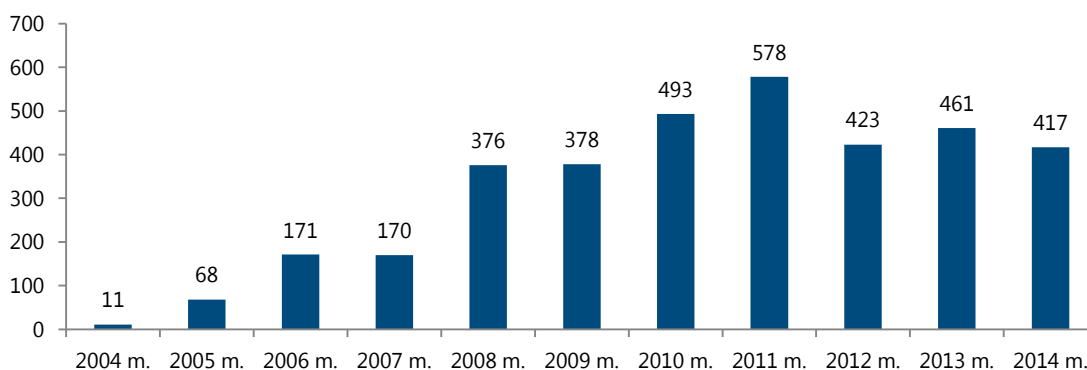
Pakartotinis prašymas pateikiamas, jei asmuo antrą ar daugiau kartų pateikia prašymą dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, nes prieš tai pateiktas prašymas buvo anuliuotas arba pasibaigė jo galiojimo terminas.

Anuliuotas prašymas – toks prašymas dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, kuris panaikinamas jį pateikusio lošėjo prašymu.

Daugiausia prašymų gaunama iš darbingo 18–39 metų amžiaus asmenų (80–90 proc.). 96 proc. parašiusių prašymus asmenų – vyrai.

Pateikiamų prašymų skaičiaus kitimo tendencijos nurodytos 4 pav.

4 pav. 2004–2014 m. pateiktų prašymų dėl savanoriško apsisprendimo nelošti skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos duomenis

Kaip matyti, prašymų dėl savanoriško apsisprendimo nelošti skaičius ypač augo 2008–2011 m. Pastaruosius trejus metus prašymų skaičius sumažėjo. Tam įtakos galėjo turėti 2012 metais penkių lošimų organizatorių, organizuojančių lošimus B kategorijos lošimo automatų salonuose, pasitraukimas iš Priežiūros tarnybos vykdomos priemonės ir prisijungimas prie Nacionalinės lošimų ir žaidimų verslo asociacijos pradėtos vykdyti alternatyvios priemonės – Atsakingo lošimo praktikos kodekso. Remiantis šios asociacijos duomenimis³³, iki 2012 m. lapkričio 30 d. asociacija buvo gavusi 142 asmenų prašymus.

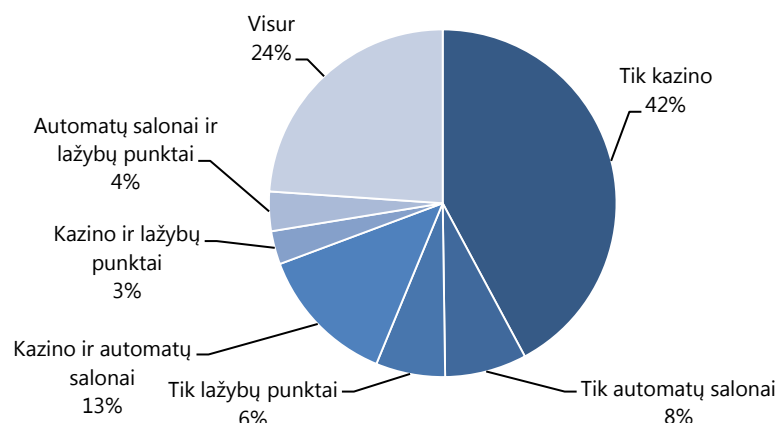
Atkreiptinas dėmesys, kad Priežiūros tarnyba yra gavusi dviejų nepilnamečių asmenų prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, nors Azartinių lošimų įstatymas draudžia lošti asmenims, kuriems nėra sukakę 18 metų.³⁴

Asmenys, pateikiantys prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, juose nurodo dažniausiai lankomas lošimo vietas. Nuo 2004 metų kaip dažniausiai (42 proc.) lankoma azartinių lošimų vieta nurodomi lošimo namai (kazino) (žr. 5 pav.)

³³ Prieiga per internetą: <http://www.nlzva.lt/index.php?tab=news&id=21>.

³⁴ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 10 str. 10 d.

5 pav. Dažniausiai lankomos lošimo vietos, nurodytos 2004–2014 m. gautuose prašymuose dėl savanoriško apsisprendimo nelošti

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos duomenis

Kaip nurodo Priežiūros tarnyba, lošiančiųjų pasitikėjimas vykdoma priemone mažėja, nes prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti parašę asmenys vis tiek įleidžiami į lošimo vietas arba sudaromos sąlygos lošimo namuose parašyti vienkartinį prašymą įleisti į lošimo namus (kazino) (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Priežiūros tarnyba, gavusi lošėjo skundą dėl jo įleidimo į lošimų organizavimo vietas po parašyto Priežiūros tarnybai prašymo apriboti lošėjo galimybę lošti neįleidžiant į lošimus organizuojamas vietas, 2013 m. patikrino azartinių lošimų organizatorių – UAB „C“. Nustatyta, kad, nepaisant lošėjo prašymo apriboti jo galimybę lošti UAB „C“ priklausančiuose lošimo namuose, per 2012 m. dešimt mėnesių UAB „C“ gavo 95 lošėjo prašymus įleisti jį į šiuos lošimo namus. Iš UAB „C“ įeinančių asmenų į lošimo namus registracijos žurnalo įrašų nustatyta, kad minėtas lošėjas buvo užregistruotas užeinantis į minėtus lošimo namus 145 kartus. Taip pat nustatyta, kad vieno apsilankymo metu šis lošėjas pakeisdavo ne mažiau kaip 5 792 eurus, tačiau pinigus keisdavo dalimis maždaug po 290–580 eurų.

Per 2013–2014 m. Priežiūros tarnyba pagal gautus asmenų, pateikusių prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, skundus nustatė 10 atvejų, kai šie asmenys buvo įleisti į lošimų organizavimo vietas. Priežiūros tarnyba negali taikyti jokių poveikio priemonių lošimų organizatoriams ir asmenims, atsakingiems už asmens, parašiusio prašymą Priežiūros tarnybai, įleidimą į lošimo organizavimo vietą ir leidimą jam lošti, nes „Nebenoriu lošti“ priemonės vykdymas, prašymų dėl savanoriško apsisprendimo nelošti tenkinimas ir lošimo organizatorių atsakomybė iki šiol nėra reglamentuoti. Taigi savanoriško apsisprendimo nelošti užtikrinimas priklauso tik nuo lošimų organizatorių valios.

Audito metu vertinome, kodėl asmenys pakartotinai rašo Priežiūros tarnybai prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti. Priežiūros tarnyba 2004–2014 m. yra gavusi 604 pakartotinius prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti. Išanalizavę 115 pakartotinių prašymų, pateiktų 2013 m., nustatėme pagrindines priežastis, kodėl lošėjai pakartotinai teikia prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti:

- 10 proc. pakartotinių prašymų pateikti dėl pasibaigusio prieš tai buvusio prašymo galiojimo termino;

- 2 proc. pakartotinių prašymų pateikti, nes lošėjai buvo įleisti į lošimo organizavimo vietas;
- 88 proc. pakartotinių prašymų pateikti, nes ankstesni prašymai buvo anuliuoti. Du trečdaliai tokių pakartotinių prašymų buvo pateikti ne pirmą kartą.

Lošėjai prašymuose dėl savanoriško apsisprendimo nelošti nurodo priežastis, kodėl jie ieško pagalbos. Išnagrinėję 2013 m. Priežiūros tarnybai pateiktus pakartotinius prašymus dėl savanoriško apsisprendimo nelošti, galime išskirti tokias priežastis:

- 48 proc. lošėjų dėl lošimo turi problemų su šeima ir sveikata;
- 29 proc. lošėjų yra per daug azartiški ir turi priklausomybę;
- 23 proc. lošėjų dėl lošimo turi problemų su finansais.

Nors Priežiūros tarnyba neturi jokių teisinių priemonių užtikrinti besąlygišką ir atsakingą Susitarimo vykdymą, daugelis lošėjų teigia, kad prašymų sistema jiems yra vienintelis būdas savo jėgomis bandyti suvaldyti žalingą potraukį.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš pagrindinių Priežiūros tarnybos vykdomos priemonės „Nebenoriu lošti“ trūkumų yra tas, kad ne visi azartinių lošimų organizatoriai sutinka prisijungti prie prevencinės programos ir pasirašyti Susitarimą, kuris užtikrintų savanorišką apsisprendimą nelošti.

Kaip minėta, nuo 2012 m. veikia alternatyvi priemonė Priežiūros tarnybos vykdomai priemonei „Nebenoriu lošti“ – B kategorijos lošimo automatų atsakingo lošimo praktikos kodeksas³⁵ (toliau – Kodeksas). Šio Kodekso rengėjas – Nacionalinė lošimų ir žaidimų verslo asociacija. Nuo 2012 m. iki dabar penki lošimų organizatoriai, organizuojantys lošimus B kategorijos lošimo automatais³⁶, vadovaujasi šiuo Kodeksu. Visi jie 2012 m. pasitraukė iš Priežiūros tarnybos vykdomos priemonės. UAB „Novogaming Vilnius“ 2014 m. pasirašė Susitarimą su Priežiūros tarnyba, tačiau iki šiol vadovaujasi ir Kodeksu.

Pagal Kodeksą asmuo, norintis apriboti savo teisę lošti B kategorijos lošimo automatais, lošimų organizatoriui gali pateikti prašymą dėl galimybės lošti jam ribojimo tik B kategorijos lošimo automatų salonuose, kuriuose jis nuolatos lankėsi. Remiantis Nacionalinės lošimų ir žaidimų verslo asociacijos duomenimis³⁷, 2012–2014 m. laikotarpiu ši asociacija iš lošimo organizatorių, kurie vadovaujasi Kodeksu, yra gavusi 420 lošėjų prašymų dėl galimybės lošti jiems ribojimo B kategorijos lošimo automatų salonuose.

Lošimo organizatorius, gavęs asmens prašymą apriboti jo teisę lošti B kategorijos lošimo automatais, įsipareigoja prašymą ir kitą gautą informaciją per dvi darbo dienas perduoti kitiems lošimų B kategorijos lošimo automatais organizatoriams, dalyvaujantiems atsakingo lošimo programoje, ir Priežiūros tarnybai. Audito metu nustatyta, kad Priežiūros tarnyba nėra gavusi iš lošimų organizatorių, kurie vadovaujasi tik Kodeksu, prašymų dėl galimybės lošti B kategorijos lošimo automatais asmeniui ribojimo.

Svarbu visų rūšių lošimų organizatoriams vykdyti bendrą, vieningą, efektyvią prevencijos programą. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Susitarimą ir pagal Kodeksą vykdomos prevencinės priemonės yra panašios, būtų tikslinga, kad visi lošimo organizatoriai dalyvautų vientisoje ir nedalomoje prevencinėje priemonėje ir ji būtų reglamentuota. Tai padėtų labiau apsaugoti nuo galimų neigiamų lošimų padarinių asmenis, turinčius dėl to problemų.

³⁵ Prieiga per internetą: <http://nlzva.lt/index.php?tab=docs&id=3>

³⁶ UAB „Bongo Slots“, UAB „Novogaming Vilnius“, UAB „Tete-a-tete“ kazino, UAB „Unigames“, UAB „Top Sport“.

³⁷ Prieiga per internetą: <http://www.nlzva.lt/index.php?tab=news&id=21>.

Savanoriškas apsiribojimas nuo lošimų reglamentuotas kai kurių Vakarų Europos šalių įstatymuose (Belgijoje, Maltoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Danijoje, Lichtenšteine, Suomijoje ir kt.) (žr. pavyzdį). Nyderlanduose taip pat rengiamas Azartinių lošimų įstatymo projektas, kuriame ketinama įtvirtinti nuostatas dėl savanoriško prašymo neleisti lošti ir Centrinio registro, skirto tokiems prašymams registruoti, įsteigimo.

Pavyzdys

Lichtenšteino Lošimų įstatyme³⁸ numatyta, kad lošimo namai (kazino) turi įspėti žaidėjus bei nurodyti vietas, kur teikiama pagalba nuo azartinių lošimų priklausomybės. Žaidėjams turi būti suteikiama galimybė sustabdyti ar apriboti savo dalyvavimą azartiniuose lošimuose. Taip pat numatyta, kad lošimo namai (kazino) turi sustabdyti lošimo veiksmus asmenų, kurie:

- yra įsiskolinę ar nevykdo savo finansinių įsipareigojimų,
- stato sumas, kurios yra neproporcingos jų turimam turtui ar pajamoms.

Atkreiptinas dėmesys, kad Seime svarstomame Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projekte numatyta gera priemonė – Atsakingo lošimo praktikos kodeksas³⁹, tačiau abejojama⁴⁰ šios priemonės efektyvumu, nes nenumatyta lošimų organizatorių atsakomybė ir sankcijos už šio kodekso pažeidimus. Be to, savanoriško apsiribojimo nelošti teisė taikoma tik virtualiems lošimams.

Kol prevencinė veikla, susijusi su azartinių lošimų sukeliama neigiamais padariniais, neregamentuota, tik pagal Susitarimą ir Kodeksą vykdomos veiklos nepakanka, kad dėl lošimo problemų turintys asmenys būtų apsaugoti nuo galimų neigiamų lošimų padarinių.

1.3. Žaidimo automatų atitiktis lošimų įrenginiams nuo 2014 m. liepos mėn. nevertinama

Vyriausybė 2003 m. kovo 18 d. patvirtino Žaidimų automatais organizavimo tvarką⁴¹. Priimant šią tvarką buvo siekiama atskirti lošimų, naudojant lošimo įrenginius, organizavimą nuo žaidimų žaidimo automatais organizavimo ir užkirsti kelią nelegalių lošimų organizavimui prisidengiant žaidimo žaidimo automatais. Audito metu vertinome, ar vykdomas žaidimo automatų atitiktis lošimų įrenginiams vertinimas.

Žaidimo automatas⁴² – elektroninis arba elektromechaninis sukurtas ir pagamintas žaidimo tikslais įrenginys, kuriuo žaidžiant žaidimus galima laimėti galimybę nemokamai žaisti papildomą laiką arba daiktinį prizą, kurio vertė negali būti mažesnė už minimalią vienkartinę įmoką ir didesnė už 30 eurų.

³⁸ Gambling Act of 30 June 2010. Liechtenstein Law Gazette Year 2010 No. 235 published on 30 August 2010, 12 str. 1 d., 23 str.

³⁹ Pagal parengto projekto 22 str., lošimų organizatoriai privalės patvirtinti ir savo veikloje vadovautis atsakingo lošimo praktikos kodeksu, parengtu pagal Priežiūros tarnybos parengtą ir su lošimų verslo asociacijomis suderintą pavyzdinį atsakingo lošimo praktikos kodeksą.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-11-14 nutarimas Nr. 1385, 1.7 p.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-03-18 nutarimu Nr. 327 patvirtinta Žaidimų automatais organizavimo tvarka.

⁴² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-03-18 nutarimu Nr. 327 patvirtinta Žaidimų automatais organizavimo tvarka, 2 p.

Žaidimų automatais organizavimo tvarkoje nustatytas draudimas eksploatuoti žaidimo automatus, kurie savo išore arba funkcijomis imituoja lošimo įrenginius ar instaliuotomis programomis arba žaidimais imituoja azartinius lošimus⁴³.

Pavyzdys

Žaidimo automatai „Sinbad Deluxe“ ir „Final Cup“. Žaidžiama įmetus monetas arba žetonus.

Lošimo automatas „Casino 2000“. Lošimo tikslas – surinkti simbolių derinį, už kurį būtų išmokamas laimėjimas.

Kaip matyti iš pavyzdžio, kai kurie žaidimo automatai yra panašūs į lošimo automatus. Pagrindiniai žaidimo ir lošimo automatų bei jų organizavimo veiklos skirtumai pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Pagrindiniai žaidimo ir lošimo automatų bei jų organizavimo veiklos skirtumai

	Žaidimo automatai	Lošimo automatai
Reglamentavimas	Žaidimų automatais organizavimo tvarka	Azartinių lošimų įstatymas, Reikalavimai lošimų įrenginiams bei lošimų stalams ⁴⁴
Įrenginys	Elektroninis arba elektromechaninis	Elektroninis prietaisas
Laimėjimas	Galima laimėti galimybę nemokamai žaisti papildomą laiką arba daiktinį prizą	Laimimi arba pralaimimi pinigai
Galimybė laimėti	Žaidimo rezultatą lemia žaidžiančio asmens sugebėjimai	Laimėjimą lemia atsitiktinumas
Laimėjimo riba	Prizo vertė negali būti mažesnė už minimalią vienkartinę įmoką ir didesnė už 30 eurų	A kategorijos automatas – laimėjimas neribojamas B kategorijos automatas – didžiausia statoma suma – 0,5 euro, vieno lošimo laimėjimas negali būti daugiau kaip 200 kartų didesnis už statomą sumą
Veiklos licencijavimas	Nelicencijuojama	Licencijuojama
Draudimas lošti asmenims, kuriems nėra sukakę 18 metų	Nėra	Yra

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-03-18 nutarimu Nr. 327 patvirtinta Žaidimų automatais organizavimo tvarka, 8 p.

⁴⁴ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-21 įsakymu Nr. DI-31 patvirtinti Reikalavimai lošimų įrenginiams bei lošimų stalams, 11–45 p.

Mokesčiai už automatą	Nėra	Yra
Atsakinga už organizavimo tvarkos laikymąsi institucija	Nėra	Priežiūros tarnyba

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

Kaip matyti iš 1 lentelėje pateiktų duomenų, žaidimo automatams ir žaidimų žaidimo automatais organizavimo veiklai taikomi mažesni reikalavimai nei lošimų lošimo automatais organizavimo veiklai ir lošimų automatams. Atsižvelgiant į tai, kad žaidimo automatai savo išore arba funkcijomis gali imituoti lošimo įrenginius ar instaliuotomis programomis arba žaidimais imituoti azartinius lošimus, svarbu, kad žaidimo automatai būtų tinkamai eksploatuojami, žaidimų žaidimo automatais organizavimo veikla būtų prižiūrima.

Valstybinei metrologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos Vyriausybės nutarimu⁴⁵ buvo pavesta tikrinti žaidimo automatų atitiktį nustatytiems specialiesiems techniniams reikalavimams, išduoti automato pasus ir specialius ženklus. Ši tarnyba 2014 m. liepos 1 d. buvo reorganizuota išdalijimo būdu, o jos teisės ir pareigos išdalytos Ūkio ministerijai, Lietuvos metrologijos inspekcijai ir Valstybiniam mokslinių tyrimų institutui Fizinių ir technologijos mokslų centrui⁴⁶.

Reorganizavus Valstybinę metrologijos tarnybą, Žaidimų automatais organizavimo tvarkos IV skyrius nepakeistas iki šiol: Valstybinė metrologijos tarnyba neišbraukta, jai paskirta funkcija nepavesta vykdyti kitai institucijai. Taigi nuo 2014 m. liepos 1 d. jokia institucija nevertina žaidimo automatų atitikties nustatytiems specialiesiems techniniams reikalavimams, neišduoda automatų pasų ir specialių ženklų, netikrina, ar žaidimo automatai neimituoja lošimo automatų ar azartinių lošimų.

Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, yra rizika, kad fiziniai arba juridiniai asmenys gali:

- eksploatuoti naujus žaidimo automatus, kurie nebuvo patikrinti, jiems neišduoti pasai ir specialūs ženklai;
- eksploatuoti žaidimo automatus, imituojančius lošimo automatus ar azartinius lošimus, o šiais automatais gali žaisti ir nepilnamečiai. Audito metu nustatyta, kad buvo atliktas tik 34 iš 261 (13 proc.) į Valstybinės metrologijos tarnybos tvarkomą žaidimo automatų sąrašą įrašytų žaidimo automatų modelių vertinimas, t. y. buvo nustatyta, kad šie žaidimo automatų modeliai neimituoja lošimų automatų, instaliuotomis programomis arba žaidimais neimituoja azartinių lošimų.

Kadangi šiuo metu žaidimų žaidimo automatais organizavimas nekontroliuojamas, todėl reikėtų patikslinti teisės aktus, reglamentuojančius žaidimų žaidimo automatais organizavimą, ir paskirti instituciją, kuri:

- tikrintų žaidimo automatų atitiktį specialiesiems techniniams reikalavimams;
- vertintų, ar žaidimo automatas savo išore arba funkcijomis neimituoja lošimo įrenginio, o instaliuotomis programomis arba žaidimais neimituoja azartinių lošimų;
- išduotų žaidimo automatų pasus ir specialius ženklus;
- tikrintų žaidimo automatus jų eksploatavimo metu.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-03-18 nutarimu Nr. 327 patvirtinta Žaidimų automatais organizavimo tvarka, 14 p.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymo 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 18, 19, 22, 23 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas, 2013-12-19 Nr. XII-697, 14 str. 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-06-25 nutarimo „Dėl Valstybinės metrologijos tarnybos reorganizavimo ir Valstybinės metrologijos tarnybos reorganizavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“ Nr. 594, 1 p.

Įvertinę Priežiūros tarnybos veiklos pobūdį, esamų specialistų kvalifikaciją ir priežiūros sritį, manome, kad funkcijos, susijusios su žaidimų automatų techninės būklės ir bendro funkcionavimo įvertinimu, žaidimo automatų pasų ir specialių ženklų išdavimu, galėtų būti pavestos Priežiūros tarnybai.

2. AR PRIEŽIŪROS TARNYBOS VYKDOMA LOŠIMŲ IR DIDŽIŲJŲ LOTERIJŲ ORGANIZAVIMO KONTROLĖ PAKANKAMA?

Priežiūros tarnybai teisės aktais pavesta vykdyti lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo kontrolę, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas, lošėjų ir loterijų žaidėjų interesų apsauga⁴⁷.

2.1. Pagal Loterijų įstatymą skiriama parama kontroliuojama tik iš dalies

Priežiūros tarnybai pavesta kontroliuoti, kad pagal Loterijų įstatymą loterijų organizatorių teikiama parama būtų reikiamo dydžio ir pervedama nustatytu laiku⁴⁸. Audito metu vertiname, ar Priežiūros tarnyba tinkamai vykdo pagal Loterijų įstatymą skiriamos paramos kontrolę.

Loterijų įstatyme nustatyta, kad loterijų organizatoriai 8 proc. nominalios išplatintų loterijos bilietų vertės privalo skirti labdarai arba paramai Labdaros ir paramos įstatyme⁴⁹ nustatytiems labdaros arba paramos gavėjams⁵⁰:

- labdaros ir paramos fondams;
- biudžetinėms įstaigoms;
- asociacijoms;
- viešosioms įstaigoms;
- religinėms bendruomenėms, bendrijoms ir religiniams centrams;
- tarptautinių visuomeninių organizacijų skyriams (padaliniais);
- kitiems juridiniams asmenims, kurių veiklą reglamentuoja specialūs įstatymai ir kurių veiklos tikslas nėra pelno siekimas, o gautas pelnas negali būti skiriamas jų dalyviams.

Didžiašias loterijas organizuoja trys bendrovės: UAB „Olifėja“, UAB „Žalgirio loto“ ir UAB „Lietloto“. Šių bendrovių 2011–2014 m. pervedtos paramos gavėjams pagal Loterijų įstatymą sumos nurodytos 6 pav.

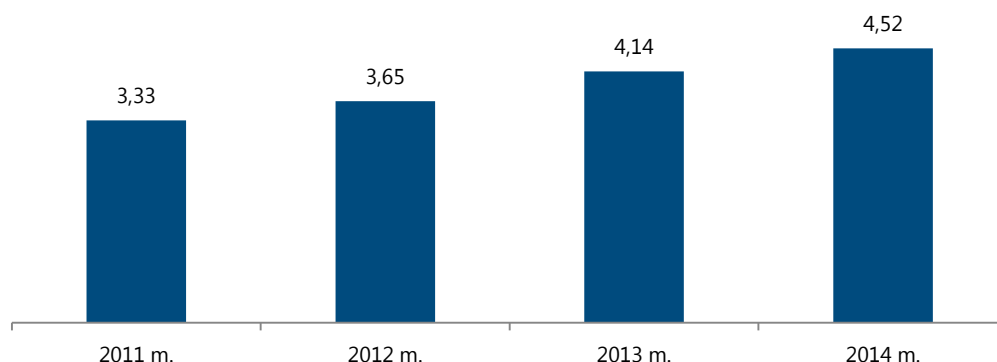
⁴⁷ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 26 str. 1 d., Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 23 str. 2 d.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 24 str. 3 p. nustatyta, kad Priežiūros tarnyba kontroliuoja, kaip loterijų organizatoriai laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių loterijų organizavimą, reikalavimų.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas, 1993-06-04 Nr. I-172 (2000-07-11 įstatymo Nr. VIII-1811 redakcija su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).

⁵⁰ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 7 str.

6 pav. Loterijų organizatorių 2011–2014 m. paramos gavėjams pervestos pagal Loterijų įstatymo 7 str. sumos (mln. eurų)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos duomenis

Kaip matyti iš 6 pav., loterijų organizatorių pagal Loterijų įstatymą pervedamos paramos sumos didėja.

Paramos teikimo ataskaitinis laikotarpis, už kurį turėtų būti pervedama 8 proc. nuo bilietų apyvartos suma, yra ketvirtis. Labdarą arba paramą loterijos organizatorius privalo pervesti labdaros arba paramos gavėjams kiekvienam kalendorinių metų ketvirčiui pasibaigus iki kito ketvirčio pirmojo mėnesio 15 dienos⁵¹.

Audito metu nustatyta, kad už ketvirtį buvo pervedama mažesnė nei 8 proc. suma (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

2008–2014 m. (28 ketv.) UAB „H“ 13 kartų už ketvirtį pervedė mažesnes nei 8 proc. sumas, UAB „F“ – 8 kartus, UAB „O“ – 1 kartą.

Nepaisant to, kad atskirais ketvirčiais pervedama paramos suma neatitiko įstatyme nustatytų reikalavimų, Priežiūros tarnyba jokių poveikio priemonių loterijų organizatoriams netaikė.

Audito metu nustatėme, kad loterijų organizatoriai pveda paramai ir didesnes nei 8 proc. sumas. VMI, kontroliuojančios paramos teikimą, gavimą ir naudojimą pagal Labdaros ir paramos įstatymą, nuomone, didesnė nei Loterijų įstatyme nustatyta perversa paramos suma yra dovana, kurios suma negalima mažinti leidžiamų atskaitymų (sąnaudų). Norint paramai suteikti didesnę nei Loterijų įstatyme nustatytą sumą, reikėtų dėl viršijančios dalies sudaryti atskirą paramos teikimo sutartį pagal Labdaros ir paramos įstatymą. Tokia parama, kuri viršija pagal Loterijų įstatymą privalomus mokėti 8 proc., turėtų būti deklaruojama VMI.

Priežiūros tarnyba yra patvirtinusi jai teikiamas Didžiųjų loterijų ataskaitas ir jų pildymo taisykles⁵². Šiose ataskaitose loterijų organizatoriai nurodo pervestos paramos sumą, tačiau jie neįpareigoti teikti informacijos apie paramos pervedimo datą. Todėl nustatyti, ar loterijų organizatoriai paramą pervedė laiku, Priežiūros tarnyba gali tik atlikdama loterijų organizatorių

⁵¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-12-09 nutarimu Nr. 1550 (2012-02-07 nutarimo Nr. 145 redakcija) patvirtintos Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės, 37.2. p.

⁵² Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-12 įsakymu Nr. DI-8 patvirtintos Didžiųjų loterijų ataskaitų pildymo taisyklės.

tikrinimus. Tačiau tokie tikrinimai reti, o nustačius pažeidimų poveikio priemonės nebuvo taikomos (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

2007–2014 m. Priežiūros tarnyba paramos teikimą tikrino 2 kartus: 2007 m. UAB „F“ ir 2014 m. UAB „H“. UAB „F“ tikrinimo metu pažeidimų nenustatyta. UAB „H“ tikrinimo metu Priežiūros tarnyba nustatė, kad paramą už 2013 m. I ketvirtį bendrovė pavėlavo pervesti 21 dieną; už II ketvirtį – 16 dienų, už III ketvirtį – 22 dienas. Tačiau net ir nustačius šiuos pažeidimus Priežiūros tarnyba ATPK nustatytų poveikio priemonių netaikė, nes nuo pažeidimo nustatymo dienos praėjo daugiau nei šeši mėnesiai⁵³.

Tik audito metu Priežiūros tarnyba pradėjo prašyti loterijų organizatorių kartu su ketvirčio didžiųjų loterijų finansinių rodiklių ataskaita pateikti ir mokėjimo dokumento kopiją, kurioje matytųsi paramos pervedimo data, tačiau Didžiųjų loterijų ataskaitų pildymo taisyklės nebuvo pakeistos ar papildytos nauju reikalavimu.

Įvertinę Priežiūros tarnybos veiksmus, manome, kad pagal Loterijų įstatymą skiriama parama kontroliuojama tik iš dalies. Todėl Priežiūros tarnybai būtų tikslinga nustatyti šios paramos kontrolės priemones ir imtis veiksmų, kad loterijų organizatoriai paramą teiktų nustatytu laiku ir reikiamo dydžio.

Loterijų organizatorių pagal Loterijų įstatymą skiriamos paramos teikimas kelia abejonių dėl skaidrumo. VMI teigimu⁵⁴, dėl loterijas organizuojančių bendrovių skiriamos paramos pagal Loterijų įstatymą apmokestinimo tvarkos susidaro sąlygos sumažinti pelno mokestį, pelno nesiekiančias organizacijas panaudoti minėtų bendrovių lėšoms išgryninti ir gautą paramą panaudoti ne Labdaros ir paramos įstatymo nustatytiems tikslams. Todėl egzistuoja mokesčių nesurinkimo rizika.

Nagrinėjamos problemos sprendimo būdas galėtų būti Loterijų įstatymo nuostatos dėl loterijos organizatorių skiriamos paramos atsisakymas atitinkamu dydžiu padidinant loterijų ir lošimų mokestį. Pažymėtina, kad pagal Loterijų įstatymą loterijų organizatorių teikiama parama yra privalomas, o ne savanoriškas paramos skyrimas ir tai neatitinka Labdaros ir paramos įstatyme nustatyto paramos teikimo savanoriškumo principo – parama yra paramos teikėjų savanoriškas ir neatlygintinas paramos dalykų teikimas⁵⁵. Todėl savo pobūdžiu paramos teikimas pagal Loterijų įstatymą yra labiau panašus į mokestį. Tam pritaria ir Finansų ministerija: loterijų organizatorių skiriamą paramą reikėtų tvarkyti per biudžetą, t. y. atsisakyti šiuo metu pagal Loterijų įstatymą skiriamos paramos ir padidinti loterijų ir lošimų mokestį.

Seimui yra pateiktas Loterijų įstatymo naujos redakcijos projektas⁵⁶, kuriame siūloma nustatyti, kad paramos dalyku gali būti tik pinigai, licencijos turėtojas, taip pat paramos gavėjas privalo tvarkyti teikiamos arba gaunamos paramos apskaitą, teikti VMI ataskaitas apie suteiktą arba gautą paramą Labdaros ir paramos įstatyme nustatyta tvarka, o ne pagal kitus teisės aktus.

⁵³ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, 35 str. 1 d.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas, 2011-04-28 Nr. XIP-3164.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas, 1993-06-04 Nr. I-172, 2 str. 2 d.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 2011-04-28 Nr. XIP-3164.

2.2. Priežiūros tarnyba nepakankamai kontroliuoja laimėjimų fondų reikalavimų vykdymą

Laimėjimų fondas – laimėjusiems lošėjams ar loterijos žaidėjams skiriamų laimėjimų suma⁵⁷. Priežiūros tarnybai pavesta vykdyti lošimų ir loterijų organizavimo kontrolę, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas, lošėjų ir loterijų žaidėjų interesų apsauga. Vienas iš būdų užtikrinti Priežiūros tarnybai pavestos funkcijos, susijusios su lošėjų ir loterijų žaidėjų interesų apsauga, vykdymą – kontroliuoti, kad lošimų ir loterijų organizatoriai tinkamai vykdytų laimėjimų fondų reikalavimus.

2.2.1. Ne visi lošimo automatų laimėjimų fondai atitinka reikalavimus

Teisės aktuose⁵⁸ yra nustatyti reikalavimai lošimų įrenginiams. Vienas iš jų – reikalavimas laimėjimų fondams. Azartinių lošimų įstatyme nustatyta, kad A kategorijos lošimo automatų laimėjimų fondą turi sudaryti ne mažiau kaip 90 proc. įmokų sumos, o B kategorijos lošimo automatų – ne mažiau kaip 80 proc.⁵⁹ Priežiūros tarnyba nustačiusi papildomą reikalavimą: lošimo automato laimėjimo fondas negali viršyti 100 proc. visos įmokų sumos⁶⁰. Priežiūros tarnybos teigimu, šis reikalavimas nustatytas siekiant užtikrinti, kad lošimų organizatoriai, eksploatuodami lošimo automatus, nepatirtų nuostolių, taip pat lošėjai nebūtų skatinami lošti, jiems išmokant santykinai didesnius laimėjimus nei jų įmokėtos sumos. Kadangi lošimo automatų laimėjimų fondų reikalavimai nustatyti įstatyme, tai jame turi būti numatytas ir laimėjimų fondo dydį apribojantis reikalavimas.

Lošimų organizatoriai kas mėnesį turi teikti Priežiūros tarnybai ataskaitą⁶¹, kurioje nurodomi lošimo automatų skaitiklių duomenys ir laimėjimų fondas. Audito metu nustatyta, kad šia lošimų organizatorių pateikiama informacija Priežiūros tarnyba naudojosi nepakankamai.

Audito metu vertinome 37 iš 389 (10 proc.) atrinktų⁶² lošimo automatų, kurie iš Lietuvos lošimo įrenginių registro (toliau – Registras) išregistruoti 2011–2013 m., duomenis. Kadangi teisės aktuose nenustatytas laikotarpis ir (arba) atliktų lošimų skaičius ar kitos sąlygos, kurioms esant lošimų organizatoriai turėtų užtikrinti reikalavimų laimėjimų fondams įvykdymą, nagrinėjome, ar šių lošimo automatų laimėjimų fondai atitiko teisės aktuose nustatytus reikalavimus nuo lošimo automato įregistravimo į Registrą dienos iki jo išregistravimo iš Registro dienos. Pažymėtina, kad tas pats lošimo įrenginys gali būti įregistruojamas į Registrą ir išregistruojamas ne vieną kartą, nes lošimo organizatoriams teisės aktuose nustatyta prievolė išregistruoti nors ir laikinai neeksploatuojamą lošimo įrenginį iš Registro⁶³. Nustatėme, kad:

⁵⁷ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 2 str. 8 d., Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 2 str. 5 d.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 16 str., Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-21 įsakymas Nr. DI-31 „Dėl Reikalavimų lošimų įrenginiams bei lošimų stalams patvirtinimo“.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, 2001-05-17 Nr. IX-325, 16 str. 2 d.

⁶⁰ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-21 įsakymu Nr. DI-31 patvirtintų Reikalavimų lošimų įrenginiams bei lošimų stalams 28 p.

⁶¹ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-12 įsakymu Nr. DI-4 patvirtinto Lošimus organizuojančių bendrovių finansinių ataskaitų sudėties ir jų pateikimo Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos tvarkos aprašo 6.3. p.

⁶² Atranka ir jos kriterijai aprašyti valstybinio audito ataskaitos 1 priede.

⁶³ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-21 įsakymu Nr. DI-30 patvirtinto Lošimų įrenginių ženklavimo specialiu tapatumo ženklų tvarkos aprašo 14 p.

- Azartinių lošimų įstatyme numatytų reikalavimų laimėjimų fondams neatitiko septyni A kategorijos ir du B kategorijos lošimo automatai (24 proc. atrinktų įrenginių). Lošimų organizatoriai lošėjams išmokėjo 510 tūkst. eurų sumą, o turėjo išmokėti ne mažiau kaip 566 tūkst. eurų sumą, t. y. išmokėjo 56 tūkst. eurų (10 proc.) mažiau.

Pavyzdys

UAB „D“ nuo 2008 m. gegužės 30 d. iki 2013 m. balandžio 9 d. eksploatavo A kategorijos lošimo automatą. Šio lošimo automato laimėjimų fondas buvo mažesnis nei numatyta Azartinių lošimų įstatyme ir sudarė 82 proc. Už lošimus šiuo įrenginiu iš viso įmokėta 184 tūkst. eurų, išmokėta 151 tūkst. eurų. Kad laimėjimų fondas atitiktų įstatyme nustatytą reikalavimą trūko 15 tūkst. eurų.

UAB „D“ nuo 2008 m. kovo 6 d. iki 2013 m. balandžio 19 d. eksploatavo A kategorijos lošimo automatą. Šio lošimo automato laimėjimų fondas buvo mažesnis nei numatyta Azartinių lošimų įstatyme ir siekė 69 proc. Už lošimus šiuo įrenginiu iš viso įmokėta 145 tūkst. eurų, išmokėta 101 tūkst. eurų. Kad laimėjimų fondas atitiktų įstatyme nustatytą reikalavimą trūko 30 tūkst. eurų.

- Priežiūros tarnybos patvirtintų papildomų reikalavimų laimėjimų fondams – neviršyti 100 proc. visų įmokų sumos – neatitiko du A kategorijos lošimo automatai (5 proc. atrinktų įrenginių). Lošimų organizatoriai lošėjams išmokėjo 83 tūkst. eurų, o turėjo išmokėti ne daugiau kaip 72 tūkst. eurų, t. y. išmokėta lošėjams 11 tūkst. eurų (14 proc.) daugiau nei lošimo organizatoriai surinko įmokų.

Pavyzdys

UAB „C“ nuo 2006 m. balandžio 5 d. iki 2012 m. gruodžio 12 d. eksploatavo A kategorijos lošimo automatą. Šio automato laimėjimų fondas buvo didesnis nei numatyta Priežiūros tarnybos patvirtintuose reikalavimuose ir sudarė 120 proc. Už lošimus šiuo įrenginiu iš viso įmokėta 48 tūkst. eurų, išmokėta 58 tūkst. eurų. Įrenginių išmokėti laimėjimai viršijo už lošimus įmokėtas sumas 10 tūkst. eurų.

Kadangi Priežiūros tarnyba, kaip minėta, organizatorių pateikiama ataskaitose informacija naudojami nepakankamai, tai ji minėtų neatitikimų nebuvo nustačiusi.

Palyginimui įvertinome dviejų lošimo organizatorių šiuo metu eksploatuojamų lošimų automatų duomenis. Nustatėme eksploatuojamo lošimo automato laimėjimų fondo neatitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams.

Pavyzdys

UAB „D“ 2014 m. gegužės 20 d. įregistravo Lietuvos lošimo įrenginių registre B kategorijos lošimo automatą. 2014 m. pabaigoje lošimo automato laimėjimų fondas buvo mažesnis nei nustatyta Azartinių lošimų įstatyme ir siekė 76,9 proc. (įmokėta 39 tūkst. eurų, laimėta 30 tūkst. eurų, skirtumas 1,2 tūkst. eurų).

Priežiūros tarnybos vykdomai lošimo automatų laimėjimų fondų kontrolei įtakos turi tai, kad nenustatytos sąlygos, kurioms esant būtų užtikrintas reikalavimų laimėjimų fondams įvykdymas. Todėl būtų tikslinga nustatyti lošimo automatų laimėjimų fondams Azartinių lošimų įstatyme keliamų reikalavimų įgyvendinimo sąlygas.

Audito metu vertinome Priežiūros tarnybos turimą informaciją apie vertintus 37 lošimo automatus, kurie iš Registro išregistruoti 2011–2013 m. Išnagrinėję mėnesinėse lošimo automatų skaitiklių rodmenų ir laimėjimų fondo ataskaitose pateiktus duomenis nustatėme 20 atvejų, kai

lošimo automato rodmenys buvo netikslūs. Priežiūros tarnybos teigimu, didžioji dalis auditorių nustatytų neatitikimų susidarė dėl lošimų organizatorių klaidingai užpildytų ataskaitų (žr. pavyzdį). Pažymėtina, kad nė viena iš šių ataskaitos pildymo klaidų lošimų organizatorių nebuvo ištaisyta vėlesniais laikotarpiais.

Pavyzdys

UAB „J“ 2010 m. gegužės mėn. ataskaitoje nurodyti įrenginio rodmenys. Laikotarpio pradžioje nurodyti įmokėtų ir laimėtų kreditų vienetų skaitiklių rodmenys buvo gerokai mažesni nei prieš tai einančio laikotarpio pabaigoje.

UAB „D“ 2012 m. vasario mėn. ataskaitoje nurodyti įrenginio rodmenys. Ataskaitoje užfiksuotas neįprastai didelis lošimų skaičius. Priežiūros tarnybos aiškinimu, tai yra techninė klaida nurodant skaitiklių rodmenis.

UAB „A“ 2011 m. kovo mėn. ataskaitoje nurodyti dviejų įrenginių rodmenys. Ataskaitoje buvo nurodytas neigiamas atliktų lošimų skaičius. Priežiūros tarnybos teigimu, tai yra techninė klaida nurašant ne tu skaitiklių rodmenis.

Atsižvelgiant į audito metu nustatytus ataskaitose, kurias lošimų organizatoriai teikia Priežiūros tarnybai, pateikiamus duomenų neatitikimus, galima teigti, kad Priežiūros tarnyba neskyrė dėmesio ataskaitose pateikiamų duomenų teisingumui. Netikslios ataskaitos turi įtakos vertinant lošimų organizatorių reikalavimų laimėjimų fondams laikymąsi.

Pokyčiai audito metu

Priežiūros tarnyba 2015 m. vasario 13 d. įsakymu patvirtino jai teikiamų lošimo automatų skaitiklių parodymų ir laimėjimų fondo stebėsenos ir vertinimo tvarką. Tvarkoje numatyta kiekvieną einamųjų metų ketvirtį rengti ataskaitą apie lošimų organizatorių teikiamų lošimo automatų skaitiklių parodymų ir laimėjimų duomenų tęstinumą ir išsamumą, nagrinėti netikslumų priežastis, teikti stebėsenos ir kontrolės veiksmų tobulinimo pasiūlymus. Manome, kad vadovaujantis šia tvarka Priežiūros tarnybos kontrolės priemonės bus veiksmingesnės.

Dabartinė lošimo įrenginių kontrolė neturi priemonių, kurių pagalba elektroninių lošimo įrenginių duomenų apskaita bei veikimo kontrolė būtų vykdoma nuotoliniu būdu. Tai turi neigiamos įtakos Priežiūros tarnybos vykdomai lošimų kontrolei. Atkreiptinas dėmesys, kad reikalavimuose lošimo įrenginiams yra numatyta, kad lošimo automatas turi būti tokios konstrukcijos, kad jį galima būtų įjungti į tiesioginio ryšio kontrolės sistemą⁶⁴.

Kai kuriose užsienio šalyse, pavyzdžiui, Austrijoje, Danijoje, Švedijoje, Estijoje, yra įdiegtos įvairios sistemos, kuriose centralizuotai kaupiami lošimo automatų duomenys. Tai padeda ne tik lošimus prižiūrinti institucijoms, bet ir patiems lošimų organizatoriams. Be to, tokios sistemos gali padėti apsaugoti žaidėjus nuo nesąžiningų lošimų, užkirsti kelią mokesčių vengimui.

Užsienio šalių praktika

Austrijoje lošimo automatai lošimo organizavimo vietose sujungiami taip, kad duomenys būtų siunčiami į centrinę kontrolės sistemą. Iš šios sistemos informacija yra perduodama lošimus prižiūrinčiai institucijai, kuri gali stebėti lošimo įrenginius realiu laiku. Tai apsaugo žaidėjus nuo manipuliavimo lošimais, užtikrina minimalią ir maksimalią lošimo automato procentinę laimėjimų fondo dalį, atsitiktinumą, maksimalų statymą bei maksimalų laimėjimą, žaidimo trukmę. Tokiu būdu gali būti užtikrinama efektyvi mokesčių kontrolė, užkertamas kelias mokesčių vengimui.

⁶⁴ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-21 įsakymu Nr. DI-31 patvirtintų Reikalavimų lošimų įrenginiams bei lošimų stalams 16 p.

Danijoje lošimo automatai sujungti į Centrinę stebėjimo sistemą. Naudojantis ja lošimų tarnyba vykdo eksploatuojamų lošimo įrenginių stebėseną. Be to, šia sistema gali naudotis ir institucija, atsakinga už mokesčių surinkimą – iš sistemos galima gauti duomenis apie lošimo automatus, įskaitant informaciją apie atliktus lošėjų statymus ir išmokėtus jiems laimėjimus.

Siekiant vykdyti lošimų kontrolę taip, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas ir lošėjų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga, tikslinga būtų nustatyti priemones, kurios užtikrintų efektyvią elektroninių lošimo įrenginių duomenų apskaitą ir veikimo kontrolę. Tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos mažinti administracinę naštą tiek lošimų organizatoriams, tiek Priežiūros tarnybai: galima būtų sumažinti elektroninių lošimo įrenginių patikrinimų lošimų organizavimo vietose skaičių, sudaryti sąlygas atsisakyti pakartotinio plombavimo bei sertifikavimo, kai atlikus intervencinius veiksmus į elektroninių lošimo įrenginių logines dėžes nesikeičia lošimo įrenginių tipas, taip pat atsisakyti apskaitos žurnalų pildymo, finansinių ataskaitų teikimo fiziniu būdu ir pan.

Seime svarstomame Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo įstatymo projekte reikalavimas A kategorijos lošimo automato laimėjimų fondui liko toks pat – 90 proc. lošėjų įmokėtų įmokų sumos. Reikalavimas B kategorijos lošimo automato laimėjimų fondui sumažintas nuo 80 proc. iki 75 proc. lošėjų įmokėtų įmokų sumos. Pažymėtina, kad šiame projekte, kaip ir šiuo metu galiojančioje įstatymo redakcijoje, nenustatytas laikotarpis, atliktų lošimų skaičius ar kitos sąlygos, kurioms esant turi būti užtikrinamas įstatyme reikalaujamas lošimo automato laimėjimų fondo dydis, nenumatyta galimybė elektroninių lošimo įrenginių duomenų apskaitą bei veikimo kontrolę vykdyti nuotoliniu būdu.

2.2.2. Nevertinama didžiųjų loterijų laimėjimų fondų atitiktis loterijų taisyklėms

Loterijų įstatymas numato, kad loterijų laimėjimų fondą turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. nominalios loterijų bilietai vertės⁶⁵. Loterijų organizatoriai gali nustatyti didesnę nei nurodyta Loterijų įstatyme loterijos laimėjimų fondą, kuris tvirtinamas tos loterijos taisyklėse.

Audito metu vertinome nebevykdomų didžiųjų loterijų laimėjimų fondų atitiktį Loterijų įstatyme nustatytam reikalavimui ir taisyklėse patvirtintiems laimėjimų fondams. Taip pat vertinome Priežiūros tarnybos veiksmus kontroliuojant šių reikalavimų vykdymą.

Priežiūros tarnyba yra patvirtinusi didžiųjų loterijų organizatorių pildomų ir Priežiūros tarnybai teikiamų loterijų ataskaitų rūšis ir formas⁶⁶. Loterijų organizatoriai informaciją apie loterijų laimėjimų fondus ir išmokėtus laimėjimus teikia Ketvirčių didžiųjų loterijų pagal žaidimų pobūdį ataskaitoje⁶⁷.

Praktikoje vertinamas loterijų organizatoriaus metinis laimėjimų išmokėjimui skirtas laimėjimų fondas: tikrinama, ar jis atitinka Loterijų įstatyme nustatytą reikalavimą – būtų ne mažesnis nei 50 proc. išplatintų bilietai vertės. Priežiūros tarnyba nevertina laimėjimų fondų atitikties loterijų taisyklėse nustatytiems laimėjimų fondų dydžiams, kurie, kaip minėta, loterijų taisyklėse gali būti nustatomi didesni nei 50 procentų.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1661, 9 str.

⁶⁶ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-12 įsakymas Nr. DI-8 „Dėl Didžiųjų loterijų ataskaitų pildymo taisyklių patvirtinimo“.

⁶⁷ Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2012-03-12 įsakymu Nr. DI-8 patvirtintos Didžiųjų loterijų ataskaitų pildymo taisyklės, 4.2. p.

Teisės aktuose nenustatyta, per kiek laiko loterijų organizatoriai turi užtikrinti reikalavimų loterijų laimėjimų fondams vykdymą. Taip pat didžiųjų loterijų organizatoriai neįpareigoti informuoti Priežiūros tarnybą apie loterijų vykdymo pabaigą.

Audito metu vertinome 52 didžiųjų loterijų, kurios pasibaigė ir (arba) jų vykdymas buvo sustabdytas 2011–2013 m., duomenis, pateiktus Ketvirčių didžiųjų loterijų pagal žaidimų pobūdį ataskaitose. Kadangi nėra nustatyto termino, per kurį turi būti užtikrinamas reikalavimo laimėjimų fondams vykdymas, analizavome duomenis nuo didžiosios loterijos pradžios iki jos pabaigos ar sustabdymo.

Nustatėme, kad 24 (arba 46 proc.) iš 52 loterijų laimėjimams išmokėti sudaryti laimėjimų fondai neatitiko loterijų taisyklėse nustatytų laimėjimų fondų dydžių. Iš jų 5 (arba 10 proc.) loterijų laimėjimų fondai neatitiko ir Loterijų įstatyme nustatyto mažiausio reikalavimo. Pagal ataskaitas loterijų organizatorių nurodoma laimėjimų fondų vertė siekė 7 mln. eurų, o tai yra 0,4 mln. eurų mažiau nei buvo numatyta loterijų taisyklėse ir 8 tūkst. eurų mažiau nei reikalaujama pagal Loterijų įstatymą (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

UAB „F“ didžiosios loterijos, kuri buvo vykdoma 2011–2013 m., taisyklėse numatytas didesnis laimėjimų fondas, nei nustatytas Loterijų įstatyme, ir siekė 55 proc. Bendrovės ataskaitose nurodytas loterijos laimėjimų fondas neatitiko loterijos taisyklėse nustatyto dydžio ir sudarė tik 51 proc. (arba 411 tūkst. eurų) išplatintų loterijos bilietų vertės. Bendrovė į laimėjimo fondą papildomai neskyrė 34 tūkst. eurų.

UAB „H“ didžiosios loterijos, kuri buvo vykdoma 2006–2011 m., taisyklėse numatytas didesnis laimėjimų fondas laimėjimams išmokėti, nei nustatytas Loterijų įstatyme, ir siekė 59,3 proc. Bendrovės ataskaitose nurodytas loterijos laimėjimų fondas neatitiko loterijos taisyklėse nustatyto dydžio ir sudarė 53 proc. (arba 91 tūkst. eurų) išplatintų loterijos bilietų vertės. Organizatorius į laimėjimo fondą papildomai neskyrė 12 tūkst. eurų.

UAB „F“ didžiosios loterijos, kuri buvo vykdoma 2011–2012 m., taisyklėse numatytas laimėjimų fondas laimėjimams išmokėti atitiko Loterijų įstatyme numatytą mažiausią dydį ir siekė 50 proc. Bendrovės ataskaitose nurodytas loterijos laimėjimų fondas neatitiko Loterijų įstatyme nustatyto dydžio ir sudarė tik 30 proc. (arba 3 tūkst. eurų) išplatintų loterijos bilietų vertės. Organizatorius į laimėjimo fondą papildomai neskyrė 2 tūkst. eurų.

Loterijų organizatoriui skelbiant loterijos pabaigą, Priežiūros tarnyba nelygina loterijos organizatoriaus pateiktos informacijos apie laimėjimų fondą su tos loterijos taisyklėse patvirtintu laimėjimų fondu ir nenustato mažesnio laimėjimų fondo pateikimo ataskaitose priežasčių.

Palyginimui įvertinome kai kurių šiuo metu vykdomų didžiųjų loterijų duomenis. Nustatyta atvejų, kai ne vienerius metus vykdomų loterijų laimėjimų fondai neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

UAB „F“ didžiosios loterijos, vykdomos nuo 2011 m., taisyklėse numatytas laimėjimų fondas viršija Loterijų įstatyme numatytą mažiausią dydį ir siekia 52 proc. Šiuo metu vykdomos loterijos ataskaitose nurodomas laimėjimų fondas neatitinka loterijos taisyklėse ir Loterijų įstatyme nustatytų dydžių ir sudaro 48 proc. (arba 1 226 tūkst. eurų) išplatintų loterijos bilietų vertės. Laimėjimo fonde trūksta 104 tūkst. eurų.

Priežiūros tarnyba turėtų vertinti loterijų laimėjimų fondų atitiktį ne tik Loterijų įstatyme, bet ir loterijų taisyklėse nustatytiems dydžiams. Tinkamam laimėjimų fondų įvertinimui turėtų būti

nustatytos papildomos sąlygos, kurioms esant būtų užtikrinamas reikalavimų loterijų laimėjimų fondams vykdymas.

3. AR PRIEŽIŪROS TARNYBA TINKAMAI ORGANIZUOJA TIKRINIMUS IR TYRIMUS?

Tikrinimai turi būti organizuojami taip, kad būtų atliekami rizikingiausių ūkio subjektų tikrinimai, o nustačius pažeidimus būtų taikomos teisės aktuose nustatytos poveikio priemonės.

Rizikos vertinimas ir veiklos prioritetų nustatymas yra būtina sąlyga siekiant efektyvaus ir rezultatyvaus viešojo administravimo. Tik identifikavus didžiausias rizikas galima efektyviai jas suvaldyti ir atitinkamai pasiekti geriausių rezultatų. Institucijos turimi riboti priežiūrai skirti ištekliai panaudojami efektyviausiai, kai jie nukreipiami į svarbiausias, rizikingiausias priežiūros sritis⁶⁸.

Vykdydama lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūrą Priežiūros tarnyba atlieka planinius ir neplaninius tikrinimus ir tyrimus. Tikrinimai atliekami lošimų ir loterijų organizatorių atžvilgiu, tyrimai – ūkio subjektų, neturinčių licencijos vykdyti lošimus ar didžiąsias loterijas, atžvilgiu. Pagrindinis teisės aktas, kuriuo vadovaujasi Priežiūros tarnyba, atlikdama tikrinimus ir tyrimus, yra Viešojo administravimo įstatymas⁶⁹. Tikrinimus taip pat reglamentuoja Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizatorių tikrinimo taisyklės⁷⁰.

Didžiųjų loterijų ir azartinių lošimų organizatorius planiniams tikrinimams Priežiūros tarnyba atrenka vadovaudamasi Prižiūrinių ūkio subjektų rizikos įvertinimo ir valdymo metodika (toliau – Metodika), patvirtinta 2013 metais. Audito metu nustatyta, kad ne visų organizatorių veikla vertinama pagal Metodiką, pavyzdžiui, bent vienerius metus nevertinami naujai įregistruoti lošimų ir loterijų organizatoriai. Tokios išimtys Metodikoje nenumatytos. Kai kurių bendrovių rizikingumas nevertintas nei 2013 m., nei 2014 m. (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

2013 m. Priežiūros tarnyba nevertino penkių (iš 19) organizatorių rizikingumo: trys organizatoriai nurodyti kaip nevykdantys veiklos (UAB „G“, UAB „M“, UAB „R“), kiti du įsteigti 2012–2013 m., t. y. veiklą vykdė pirmus metus (UAB „O“ ir UAB „L“).

2014 m. Priežiūros tarnyba nevertino keturių (iš 20) organizatorių rizikingumo: trys organizatoriai nurodyti kaip nevykdantys veiklos (UAB „G“, UAB „M“, UAB „R“), trečias organizatorius nevertintas, nes neseniai įsteigtas (UAB „L“ įsteigtas 2013 m.). UAB „L“ rizikingumą Priežiūros tarnyba numato vertinti planuodama tikrinimus 2016 metams.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012-09-21 įsakymu Nr. 1R-23/4-892 patvirtintos Rizikos vertinimo pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais).

⁷⁰ Lošimų priežiūros tarnybos prie Finansų ministerijos direktoriaus 2015-02-13 įsakymas Nr. DI-160 „Dėl Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2013 m. gruodžio 31 d. įsakymo Nr. DI-530 „Dėl azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizatorių tikrinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

Pokyčiai audito metu

2015 m. Priežiūros tarnyba patvirtino naujos redakcijos Metodiką, kurioje lošimų organizatoriai vertinami atskirai pagal kiekvieną lošimo rūšį, pavyzdžiui, UAB „A“ rizikingumas yra nustatomas kaip lažybų organizatoriaus ir kaip lošimų B kategorijos automatais organizatoriaus. Toks vertinimas turėtų padėti Priežiūros tarnybai geriau planuoti tikrinimus ir efektyviau juos atlikti.

Planinio tikrinimo metu tikrinama organizatoriaus vykdyta veikla tam tikru laikotarpiu. Audituoti laikotarpiu planinių tikrinimų tikslai buvo šie:

- finansinės veiklos tikrinimas;
- nustatyti, ar eksploatuojami lošimo automatai įrašyti registre, ar tinkamai užplombuoti, sertifikuoti, ar tapati programinė įranga;
- kaip organizatorius laikosi lošimų organizavimo tvarkos.

Neplaniniai tikrinimai ir tyrimai atliekami gavus skundą, pranešimą ar Priežiūros tarnybos darbuotojui aptikus informaciją apie galimą pažeidimą.

Turėdama 21 prižiūrimą ūkio subjektą (iš jų veiklą vykdančių – 17), per 2011–2014 m. I pusmetį laikotarpį Priežiūros tarnyba atliko 115 tikrinimų: 16 kartų buvo tikrinti didžiųjų loterijų organizatoriai, 99 kartus – azartinių lošimų organizatoriai. Didžioji tikrinimų dalis (88 proc.) – neplaniniai tikrinimai.

Audito metu nustatėme atvejų, kai Priežiūros tarnyba nuolat tikrino organizatorius, tik vis dėl kitos priežasties (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Priežiūros tarnyba 2013–2014 m. I pusm. atliko 7 UAB „K“ tikrinimus: 1 planinį tikrinimą, 6 neplaninius. 4 neplaninių tikrinimų metu nustatyti pažeidimai. Planinio tikrinimo metu pažeidimų nenustatyta. Vidutinė vieno tikrinimo trukmė – 88 dienos.

Priežiūros tarnyba 2013–2014 m. I pusm. atliko 21 UAB „A“ tikrinimą: 1 planinį tikrinimą, 20 neplaninių. 10 neplaninių tikrinimų metu nustatyti pažeidimai. Planinio tikrinimo metu pažeidimų nenustatyta. Vidutinė vieno tikrinimo trukmė – 58 dienos.

Priežiūros tarnyba neatsižvelgia į neplaninių tikrinimų metu nustatytus pažeidimus ir jų neįtraukia į tikrintinus planinio tikrinimo klausimus. Todėl tikėtina, kad planinių tikrinimų metu netikrinami tie klausimai, dėl kurių kyla didžiausia pažeidimo tikimybė. Manome, kad reikėtų patikslinti Metodiką ar Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizatorių tikrinimo taisykles nurodant, kad planinio tikrinimo metu ypatingas dėmesys turi būti skiriamas toms organizatoriaus veiklos sritims, kuriose neplaninių tikrinimų metu buvo nustatyta pažeidimų.

Tai, kad nevykdantiems veiklos organizatoriams skiriama nepakankamai dėmesio, galėjo būti viena iš priežasčių, kad Priežiūros tarnyba laiku nepanaikino loterijų organizavimo licencijos UAB „R“. Šiam organizatoriui 2006 metais suteikta licencija organizuoti didžiąsias loterijas. Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklėse nustatyta, kad licencijos galiojimas panaikinamas, jei juridinis asmuo daugiau kaip vienerius metus nevykdo licencijoje nurodytos veiklos⁷¹. Audito metu nustatėme, kad:

- bendrovė nebuvo tikrinta 2011–2014 m. I pusm., nevertintas jos rizikingumas nei 2013 m., nei 2014 m.;

⁷¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-12-09 nutarimu Nr. 1550 patvirtintos Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės, 29.3 p.

- bendrovė ataskaitas apie didžiąsias loterijas Priežiūros tarnybai teikė tik 2006 metais. Bendrovė pateikė Priežiūros tarnybai informaciją, kad 2007 m. veiklos nevykdė. Už vėlesnius laikotarpius bendrovė ataskaitų Priežiūros tarnybai nepateikė. Priežiūros tarnybos teigimu, ataskaitos gali būti neteikiamos, jei įmonė nevykdo didžiųjų loterijų.

Taigi Priežiūros tarnyba nesiėmė visų reikiamų veiksmų ir, pažeisdama Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklių 29.3 p., laiku nepanaikino UAB „R“ licencijos organizuoti didžiąsias loterijas. Tik auditoriams pradėjus domėtis esama situacija, Priežiūros tarnybos darbuotojai 2015 m. vasario mėn. ėmėsi veiksmų siekdami išsiaiškinti, ar UAB „R“ vykdo didžiųjų loterijų organizavimo veiklą. Negavusi tokios informacijos, Priežiūros tarnyba, pavėlavusi aštuonerius metus, 2015 m. kovo mėn. panaikino UAB „R“ licenciją organizuoti didžiąsias loterijas.

Be tikrinimų, Priežiūros tarnyba 2011–2014 m. I pusr. atliko ir 50 tyrimų. Tyrimai buvo atliekami vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymu. Tyrimų atlikimo tvarką Priežiūros tarnyba patvirtino audito metu, 2015 m. kovo 30 d.

Tyrimas atliekamas tik dėl tokių ūkio subjektų, kurie neturi licencijos organizuoti lošimus ar loterijas. Todėl už nustatytus pažeidimus gali būti taikomos tik ATPK numatytos poveikio priemonės. Tyrimą Priežiūros tarnybos darbuotojai pradeda surinkę ar gavę informacijos apie galimą teisės aktų pažeidimą. Audituojamu laikotarpiu 45 tyrimuose iš 50 buvo nustatyti teisės aktų pažeidimai (žr. 2 lentelę). Dažniausias pažeidimas – dėl azartinių lošimų reklamos (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Priežiūros tarnyba 2012 m. gavo aljanso pranešimą dėl neteisėtos azartinių lošimų reklamos. Nurodyta, kad asociacijos interneto svetainėje yra patalpinta TRIOBET reklama. Kadangi asociacija nėra lošimų ar loterijų organizatorė, Priežiūros tarnyba 2012 m. pradėjo tyrimą dėl asociacijos veiksmų. Tyrimo metu nustatyta, kad buvo pažeistas Azartinių lošimų įstatymo 10 str. 9 d.: asociacijos emblemoje yra užrašas „TRIOBET“, asociacijos krepšinio komanda rungtyniauja vilkėdama marškinėlius su užrašu „TRIOBET“. Dėl nustatytų pažeidimų asociacijos prezidentui 2013 m. buvo surašytas ATP protokolai.

Pokyčiai audito metu

Priežiūros tarnyba 2015 m. patvirtino tyrimų atlikimo tvarką. Joje numatyti tyrimo atlikimo pagrindai, nustatytos tyrimo atlikimo procedūros, tyrimo rezultatų įforminimas.

Atliekant planinius ir neplaninius tikrinimus bei tyrimus gali būti nustatoma pažeidimų. Priežiūros tarnybos nustatytų pažeidimų skaičius pateiktas 2 lentelėje.

2 lentelė. Priežiūros tarnybos nustatytų pažeidimų skaičius 2011–2014 m. I pusr.

Rūšis	2011	2012	2013	2014	Iš viso
Planinių tikrinimų skaičius,	4	2	4	4	14
Iš jų nustatyta pažeidimų (proc.)	2 (50)	0 (0)	2 (50)	1 (25)	5 (36)
Neplaninių tikrinimų skaičius	19	32	19	31	101
Iš jų nustatyta pažeidimų (proc.)	10 (53)	18 (56)	11 (53)	14 (45)	53 (52)
Iš viso tikrinimų	23	34	23	35	115
Iš jų nustatyta pažeidimų (proc.)	12 (50)	16 (52)	13 (57)	15 (43)	58 (50)
Tyrimų skaičius	8	9	21	12	50
Iš jų nustatyta pažeidimų (proc.)	8 (100)	9 (100)	19 (90)	9 (75)	45 (90)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos pateiktą informaciją ir dokumentus

Teisės aktų pažeidimų nustatoma pusėje Priežiūros tarnybos atliekamų tikrinimų. Atsižvelgiant į tai, kad planiniai tikrinimai planuojami pagal rizikos įvertinimą ir tikrinimams pasirenkamos pačios rizikingiausios bendrovės, tik trečdalyje planinių tikrinimų nustatoma pažeidimų. Tai dar kartą įrodo, kad audito metu galiojusi planinių tikrinimų atrankos sistema buvo nepakankamai veiksminga.

Priežiūros tarnybai tikrinimų ar tyrimų metu nustačius įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimų, gali būti taikomos šios poveikio priemonės:

- surašomas ATP protokolas: už Azartinių lošimų organizavimo tvarkos arba lošimo reglamento pažeidimą (pagal ATPK 173¹⁸ str.) ir už Loterijų įstatymo pažeidimą (pagal ATPK 173²² str.). Poveikio priemonės už Loterijų įstatymo pažeidimus pradėtos taikyti nuo 2012 m. sausio 1 d.;
- įspėjimas dėl licencijos galiojimo sustabdymo, licencijos galiojimo stabdymas, licencijos panaikinimas (pagal Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės ar Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės).

Audito metu nustatyta, kad 2011–2013 m. Priežiūros tarnybos darbuotojai surašė 51 ATP protokolą:

- 2011 m. – 11 ATP protokolų;
- 2012 m. – 19 ATP protokolų;
- 2013 m. – 21 ATP protokolą (papildomai – vienas patikslintas ATP protokolas).

2011–2013 m. surašytų ATP protokolų ir jų eigos teismuose rezultatai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Surašytų ATP protokolų rezultatai 2011–2013 m.

Rūšis	2011	2012	2013	Iš viso
Tinkamai surašytų ATP protokolų skaičius, iš jų:	11	19	21	51
bylos nutrauktos (proc.)	1 (9)	5 (26)	4 (19)	10 (20)
bauda neskirta (proc.)	1 (9)		1 (5)	2 (4)
skirtos administracinės baudos (proc.)	9 (82)	14 (74)	16 (76)	39 (76)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos pateiktą informaciją ir dokumentus

Priežiūros tarnybai nesuteikta teisė nagrinėti ATP bylų, jos nagrinėjamos ir baudos skiriamos apylinkių teismuose. Pagal Priežiūros tarnybos darbuotojų surašytus ATP protokolus apylinkės teismai pradėjo teismines procedūras – iškėlė bylas.

2011–2014 m. I pusm. atliktų 115 tikrinimų metu 15 kartų organizatoriai buvo įspėti dėl galimo licencijos galiojimo sustabdymo. Organizatoriai pažeidimus pašalino, todėl įspėjimai buvo panaikinti. Kai kurie organizatoriai dėl licencijos galiojimo sustabdymo įspėjami nuolat, pvz., UAB „K“ per 2011–2014 m. I pusm. įspėta 4 kartus, UAB „A“ – 6 kartus.

Priežiūros tarnyba, nustačiusi Azartinių lošimų ir Loterijų įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimų, ne visais atvejais taiko ATPK numatytas poveikio priemones (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Nustačiusi, kad lažybų organizatorius UAB „B“ vykdo veiklą, nenumatytą nei Azartinių lošimų įstatyme, nei lažybų reglamente, Priežiūros tarnyba 2014 m. kovo mėn. nurodė bendrovei pateikti prašymą pakeisti lažybų reglamentą. Bendrovė pakeisto reglamento nepateikė, internetines lažybas vykdo ir toliau. Nei ATP protokolas, nei įspėjimas dėl licencijos galiojimo sustabdymo nebuvo taikytas. Priežasčių, kodėl tai nebuvo padaryta, Priežiūros tarnyba nenurodė.

Planinio tikrinimo metu nustačiusi, kad didžiųjų loterijų organizatorius UAB „H“ ne laiku pervesdavo paramą pagal Loterijų įstatymą, turėjo pritaikyti ATPK numatytas poveikio

priemonės ir tai nurodė įsakyme dėl tikrinimo rezultatų. Tačiau ATPK numatytos poveikio priemonės nebuvo pritaikytos, nes Priežiūros tarnybos darbuotojai praleido ATP protokolo surašymo terminą.

Taigi Priežiūros tarnyba nepasinaudojo įstatymų jai suteikta teise pritaikyti ATPK numatytą poveikio priemonę.

Priežiūros tarnybos atliekamas tikrinimų organizavimą reikėtų tobulinti. Reikėtų daugiau dėmesio skirti lošimų ir loterijų organizatorių rizikingumo vertinimui, tikrinimų planavimui, imtis veiksmų, kad būtų įgyvendinami visi teisės aktuose Priežiūros tarnybai suteikti įgaliojimai ir teisės. Tai padėtų tinkamiau įgyvendinti lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo valstybinę priežiūrą.

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Romualda Masiulionienė

Vyriausioji valstybinė auditorė

Kristina Vaivadienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lošimų priežiūros tarnybai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Auditas atliktas, vykdant 2014-06-27 pavedimą Nr. P-60-4

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Kristina Vaivadienė (grupės vadovė)

Viktoras Čižauskas

Darius Tartėnas

Laimutė Virbickienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo
 valstybinė priežiūra“
 1 priedas

Audito metodai ir procedūros

- Dokumentų peržiūra ir duomenų analizė:
  - nagrinėjome su audito objektu susijusius teisės aktus, straipsnius, mokslinę literatūrą;
  - vertinome Priežiūros tarnybos ir Finansų ministerijos nuostatus, veiklos planus, veiklos ataskaitas ir kitus dokumentus, susijusius su valstybės politikos azartinių lošimų srityje įgyvendinimu ir jo koordinavimu;
  - analizavome Europos Komisijos Finansų ministerijai pateiktas nuomones dėl aktualios Azartinių lošimų įstatymo redakcijos ir jo naujos redakcijos projekto;
  - nagrinėjome Valstybės kontrolės 2008 m. atlikto veiklos audito „Valstybinės lošimų priežiūros komisijos veikla“ ataskaitoje pateiktą rekomendacijų įgyvendinimą;
  - susipažinome su Finansų ministerijos 2012 m. atlikto vidaus audito „Lošimų priežiūros tarnybos prie Finansų ministerijos valdymo ir veiklos vertinimas“ rezultatais;
  - nagrinėjome užsienio šalių praktiką, susijusią su lošimų ir loterijų organizavimo reglamentavimu ir savanorišku apsiribojimu nuo galimybės lošti;
  - vertinome Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos pateiktą informaciją ir duomenis apie lošimus ir loterijas organizuojančių ūkio subjektų kontrolę, loterijų organizatorių pagal Loterijų įstatymą teikiamą paramą;
  - analizavome teismų praktiką azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo klausimais.
  - taikydami analitines procedūras analizavome Priežiūros tarnybos pateiktus lošimų ir loterijų organizatorių veiklos statistinius ir finansinius 2011–2014 m. duomenis;
  - siekdami įvertinti lošimo automatų laimėjimo fondų atitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, atlikome lošimo automatų atranką. Iš Lietuvos lošimo įrenginių registro 2011–2013 m. išregistruoti lošimo automatai buvo suskirstyti pagal įrenginių kategorijas, eksploataavimo trukmę (grupės iki 1 metų, nuo 1 iki 3 metų, daugiau nei 3 metų) ir įrenginius įregistravusius lošimų organizatorius. Į atrankos imtį vienodomis dalimis įtraukti visų lošimų organizatorių kiekvienos išskirtos grupės lošimo automatai, įtraukiant du kartus daugiau tų organizatorių įrenginių, kuriems 2013–2014 m. I pusr. Priežiūros tarnyba nustatė bent vieną lošimo automatų eksploataavimo pažeidimą.
- Pokalbiai su:
  - Finansų ministerijos ir Priežiūros tarnybos darbuotojais;
  - Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos atstovais;
  - lošimų ir loterijų, žaidimų automatais organizatorių atstovais;
  - Azartinių lošimų įstatymo projekto, registruoto Seime 2011 m., darbo grupės vadovu.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo
 valstybinė priežiūra“
 2 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Atsižvelgiant į tai, kad nepaskirta institucija, kuri tikrintų žaidimo automatų atitiktį specialiesiems techniniams reikalavimams, išduotų žaidimo automatų pasus ir specialius ženklus, vertintų, ar žaidimo automatas savo išore arba funkcijomis neimituoja lošimo įrenginio, instaliuotomis programomis arba žaidimais neimituoja azartinių lošimų, tikrintų žaidimo automatus jų eksploatavimo metu, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatančius žaidimų automatais organizavimo tvarką ir paskirti instituciją, kuri vykdytų žaidimų žaidimo automatais priežiūrą.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	Finansų ministerija parengs Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo projektą, numatantį pagrindines su žaidimų automatais susijusias nuostatas. Priėmus pakeitimus, bus parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl valstybės rinkliavos už žaidimo automato ženklo išdavimą dydžio patvirtinimo. organizavimo tvarkos patvirtinimo. Priežiūros tarnyba iki įstatymo projekto įsigaliojimo turės parengti ir patvirtinti žaidimų žaidimo automatais organizavimo tvarką, žaidimo automato paso formą ir jo saugojimo taisykles, specialiojo žaidimo automato ženklo formą, žaidimo automato plombos formą, plombavimo taisykles ir žaidimo automatų priežiūros tvarką.	2016 m. II ketv. (projekto parengimas ir pateikimas Seimui)
2.	Siekiant vykdyti lošimų kontrolę taip, kad būtų užtikrintas sąžiningas, skaidrus lošimų veiklos vykdymas ir lošėjų teisių bei jų teisėtų interesų apsauga, kad būtų užtikrinama efektyvesnė lošimų organizatorių įplaukų ir išmokų kontrolė, mažinama administracinė našta tiek	Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Finansų ministerija parengs Azartinių lošimų įstatymo pakeitimo projektą, numatantį reikalavimus lošimų organizatoriui dėl lošimo automatų sujungimo į tiesioginio ryšio kontrolės sistemą.	2017 m. II ketv.

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	lošimų organizatoriams, tiek Priežiūros tarnybai, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatant reikalavimą sujungti lošimo automatus į tiesioginio ryšio kontrolės sistemą.			
3.	Siekiant didinti Priežiūros tarnybos vykdomos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros rezultatyvumą, nustatyti labdaros arba paramos skyrimo pagal Loterijų įstatymą kontrolės priemones, užtikrinančias, kad loterijų organizatorių labdara arba parama būtų nustatyto dydžio ir skiriama laiku.	Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos	Parengti ir patvirtinti taisykles, reglamentuojančias labdaros arba paramos skyrimo pagal Lietuvos Respublikos loterijų įstatymą kontrolės priemones, užtikrinančias, kad loterijų organizatorių labdara arba parama būtų nustatyto dydžio ir skiriama laiku, papildant atitinkamomis nuostatomis Lošimus organizuojančių bendrovių finansinių ataskaitų sudėtį ir jų pateikimo Priežiūros tarnybai tvarkos aprašą, patvirtintą Priežiūros tarnybos direktoriaus 2012 m. kovo 12 d. įsakymu Nr. DI-4.	Iki 2016 m. sausio 1 d.
4.	Siekiant didinti Priežiūros tarnybos vykdomos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros rezultatyvumą, nustatyti didžiųjų loterijų laimėjimų fondų kontrolės priemones, užtikrinančias, kad loterijų organizatoriai sudarytų loterijų taisyklėse nustatyto dydžio laimėjimų fondus.	Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos	Parengti ir patvirtinti taisykles, reglamentuojančias didžiųjų loterijų laimėjimų fondų kontrolės priemones, užtikrinančias, kad loterijų organizatoriai sudarytų loterijų taisyklėse nustatyto dydžio laimėjimų fondus.	Iki 2016 m. sausio 1 d.
5.	Siekiant didinti Priežiūros tarnybos vykdomos lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo priežiūros rezultatyvumą, nustatyti visų prižiūrimų ūkio subjektų rizikos vertinimą, planuojant tikrinimus atsižvelgti į neplaninių tikrinimų metu nustatytų pažeidimų pobūdį.	Lošimų priežiūros tarnyba prie Finansų ministerijos	Papildyti Priežiūros tarnybos prižiūrimų ūkio subjektų rizikos įvertinimo ir valdymo metodiką, patvirtintą Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. V-24, nuostatomis, reglamentuojančiomis pareigą planuojant tikrinimus atsižvelgti į neplaninių tikrinimų metu nustatytą	2016 m. sausio 1 d.

Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			pažeidimų pobūdį.	
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje – Finansų rinkų politikos departamento Draudimo veiklos skyriaus vyr. specialistė Giedrė Čeikienė, tel. (8 5) 239 0171, el. p. g.ceikiene@finmin.lt Lošimų priežiūros tarnyboje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos – Teisėkūros, personalo ir bendrųjų reikalų skyriaus vedėjas Arnoldas Dilba, tel (8 5) 233 6246, el. p. arnoldas.dilba@lpt.lt.</p>				

Valstybinio audito ataskaitos
 „Lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo
 valstybinė priežiūra“
 3 priedas

Azartinių lošimų ir didžiųjų loterijų organizatoriai

Eil. Nr.	Organizatorius	Veikla, kuriai suteikta licencija						Licencijos suteikimo data
		Stalo lošimai ir A kategorijos automatai	B kategorijos automatai	Lažybos	Bingas	Totalizatorius (žirgų)	Loterijos	
1.	UAB „Nesė“	•						2005-02-11
			•					2005-02-11
2.	UAB „Olympic Casino Group Baltija“	•						2005-02-11
			•					2007-02-09
3.	UAB „Savas Kazino“	•						2005-04-15
4.	UAB „VSGA“	•						2007-11-30
5.	UAB „Gracia Mill Baltic“	•						2014-12-11
6.	UAB „Jokey Club“		•					2004-10-08
7.	UAB „Unigames“		•					2003-03-28
8.	UAB „Novogaming Vilnius“		•					2006-12-15
				•				2014-09-04
9.	UAB „Tete-a-tete“		•					2007-06-29
10.	UAB „BONGO SLOTS“		•					2008-08-22
11.	UAB „Top Sport“			•				2004-07-09
			•					2009-02-04
12.	UAB „Orakulas“			•				2005-05-27
					•			2005-05-27
			•					2012-08-02
13.	UAB „Limonas“		•					2013-09-12
14.	UAB „LIETUVOS TOTALIZATORIUS“					•		2010-08-12
15.	UAB „Baltic Bet“			•				2008-09-26
16.	UAB „Lošimų strateginė grupė“			•				2009-12-03
17.	UAB „Stanleybet Lietuva“			•				2014-04-03
18.	UAB „Olifėja“						•	2004-02-13
19.	UAB „Žalgirio loto“						•	2004-02-20
20.	UAB „Lietloto“						•	2012-12-03
21.	UAB „MESI LT“						•	2015-02-19
Iš viso		5	10	6	1	1	4	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos 2015-03-09 informaciją

Valstybinio audito ataskaitos
 „Lošimų ir didžiųjų loterijų organizavimo
 valstybinė priežiūra“
 4 priedas

Lošimų ir didžiųjų loterijų organizatorių duomenys 2011–2014 m.

Rodikliai (metų pabaigoje)	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Lošimų organizatorių, vykdančių veiklą, skaičius	12	13	13	14
Didžiųjų loterijų organizatorių, vykdančių veiklą, skaičius	2	2	3	3
Lošimo vietų skaičius, iš jų:	314	320	329	348
- lošimo namai	14	15	17	17
- lošimo automatų (B kategorijos automatai) salonai	113	121	136	160
- lažybų punktai	187	184	176	171
Lošimo įrenginių skaičius, iš jų:	2 905	3 147	3 630	4 033
- lošimo stalai	96	105	121	122
- A kategorijos lošimo automatai	495	525	596	592
- B kategorijos lošimo automatai	2 314	2 517	2 913	3 319
Organizatorių įplaukos, mln. eurų, iš jų:	357,8	430,9	505,1	603,7
- lošimų organizatorių įplaukos	317,6	385,6	454,5	545,6
- didžiųjų loterijų organizatorių įplaukos	40,2	45,3	50,6	58,1
Organizatorių išmokėti laimėjimai, mln. eurų	286,7	346,7	412,9	497,8
- lošimų organizatorių išmokėti laimėjimai	265,6	325,2	386,5	466,3
- didžiųjų loterijų organizatorių išmokėti laimėjimai	21,1	21,5	26,4	31,5
Organizatorių rezultatai, mln. eurų, iš jų:	71,1	84,2	92,2	105,9
- lošimų organizatorių rezultatas	52,0	60,4	68,0	79,3
- didžiųjų loterijų organizatorių rezultatas	19,1	23,8	24,2	26,6
Sumokėta loterijų ir lošimų mokesčio suma, mln. eurų, iš jų:	7,5	11,0	11,6	13,1
- lošimų organizatorių sumokėti mokesčiai	5,7	8,7	9,1	10,3
- didžiųjų loterijų organizatorių sumokėti mokesčiai	1,8	2,3	2,5	2,8

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Priežiūros tarnybos duomenis